

GAZETA HUTNICZA B. K. S. WERKS-ZEITUNG

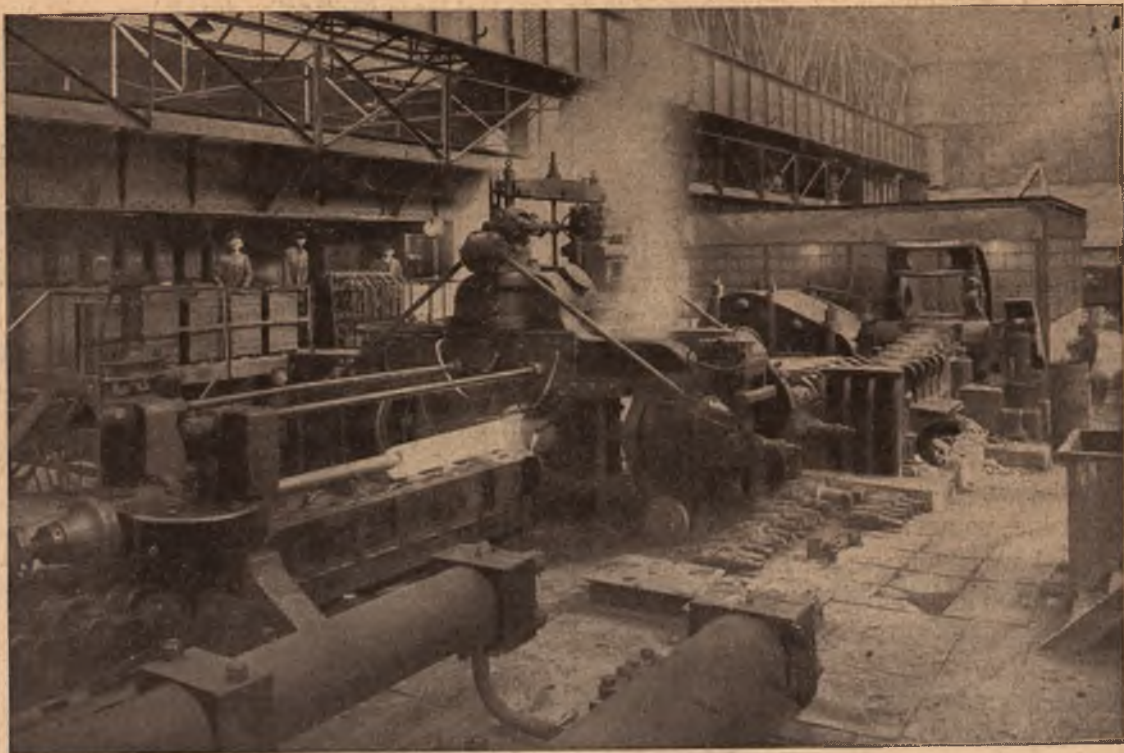
1930

Wychodzi w wolnych odstępach - Erscheint in freier Folge.
Redaktor odpowiedzialny: Inż. Juljusz Pionczyk, Hajduki Wielkie.

Nr. 1-2

PRZEDRUK WZBRONIONY.

NACHDRUCK VERBOTEN.

Walcownia ukośna w nowej Walcowni Rur Huty Bismarka od 7 do 24 cali.
Schrägwalzwerk des neuen Rohrwalzwerkes Bismarckhütte von 7 bis 24 Zoll.

Wydawana dla wszystkich pracowników Hut B. K. S.
Herausgegeben für alle Werksangehörige der B. K. S.

TREŚĆ.

1. Od Wydawnictwa.
2. Z okazji 30-letniego jubileuszu pracy dyrektora generalnego p. Scherffa.
- 2a. Nasi Jubilaci.
3. Idea Psychotechniki i jej rozwój w Polsce.
4. Papierosy, alkohol i młodzież.
5. Przestroga zapobiegania wypadkom (dla mistrzów).
6. Walka przeciw nieszczęśliwym wypadkom przy pracy.
7. Prąd elektryczny przyczyną nieszczęśliwych wypadków.
8. Kronika nieszczęśliwych wypadków.
9. Przestroga zapobiegania wypadkom (dla robotników).
10. Nasi Zmarli.

INHALT.

1. Vorwort zum 2. Jahrgang.
2. Zum 30-jährigen Jubiläum des Herrn Generaldirektors Scherff.
- 2a. Unsere Jubilare.
3. Die Idee der Psychotechnik und ihre Entwicklung in Polen.
4. Zigaretten, Alkohol und Jugend.
5. Mahnworte zur Unfallverhütung (für Meister).
6. Kampf dem Unfall — Sicherheit voraus!
7. Unfälle am elektr. Strom und erste Hilfeleistung.
8. Aus der Unfallchronik.
9. Mahnworte zur Unfallverhütung (für Arbeiter).
10. Unsere Toten.

OD WYDAWNICTWA.

Wydaniem tem rozpoczynamy drugi rok naszego wydawnictwa. Kiedy przed rokiem postanowiliśmy wydawać naszą gazetę hutniczą, zadaniem naszym było przez treść tejże szkolić oraz pouczać ogół naszych pracowników, a to zarówno przez omawianie spraw gospodarczych, jak i zapobiegania nieszczęśliwym wypadkom przy pracy. W ubiegłym roku wydawaliśmy gazetę naszą co do objętości bardzo uszczuploną i z tego też powodu praca redakcyjna bardzo ucierpiała; przeto postanowiliśmy rozszerzyć ją w roku 1930 pod każdym względem. Obszerna treść, urozmaicona ilustracjami, z wszelkich dziedzin życia gospodarczego, jak i omawianie spraw społecznych, ma stanowić szatę naszej Gazety Hutniczej w bieżącym roku, bowiem chcemy naszych pracowników zachęcić do większego zainteresowania się powyższymi zagadnieniami, celem rozszerzenia wiedzy ogółu; zaś artykuły z dziedziny techniki, pisane przez współpracowników naszych zakładów, mają nam służyć dalszemu szkoleniu, a to jest zadaniem naszego wydawnictwa.

Sprawy społeczne w naszej gazecie poddajemy **wolnej i rzeczowej** wymianie myśli, które również mają być w przyszłości pośrednikiem pomiędzy pracobiorcą a pracodawcą. Sprawie bezpieczeństwa przy pracy chcemy poświęcić więcej uwagi oraz miejsca, ponieważ wymaga ono większego oświecenia. Mimo różnych zdań tak ze strony pracodawcy jak i pracobiorcy, sam cel zapobiegania wypadkom z tego powodu nie może **ucierpieć**.

Dla **rzeczowej** krytyki w naszej Gazecie Hutniczej znajdzie się zawsze miejsce. Tę myśl dajemy pod rozwagę naszych Czytelników oraz zanosimy gorące życzenie, by pomiędzy pracownikami znalazło się dużo chętnych celem współpracy i poparcia naszych dążeń przez napisanie pouczających artykułów, a nie jak dotychczas.

Artykuły prosimy skierować do Redakcji „Gazety Hutniczej” — Pogotowie zapobiegania wypadkom przy pracy — Brama I.

Szczęść Boże!

VORWORT ZUM 2. JAHRGANG.

Als wir unsere Werkszeitung vor einem Jahre begründet hatten, war unser Bestreben, durch den Inhalt derselben, unsere Werksangehörigen zu schulen; dies sowohl in wirtschaftlicher Hinsicht als auch auf dem Gebiete der Unfallverhütung. Nachdem diese Werkszeitung ein Jahr in einem beschränkten Umfang erschienen ist, haben wir uns entschlossen, dieselbe im Jahre 1930 weiter auszubauen und zu vergrössern. Wir haben uns dabei von den Gedanken leiten lassen, durch umfangreicheren Inhalt und Illustrationen auf wirtschaftlichen, sozialen und technischen Gebiet, die Werksangehörigen für diese Fragen zu interessieren und sie zu grösserem Wissen und Denken anzueignen und dadurch eine grössere Schulung wie bisher angedeihen zu lassen. Durch technische Aufsätze, welche aus der Hand von Werksangehörigen stammen und ein Mittel zur beruflichen Weiterbildung aller Werksangehörigen dienen sollen, ist Aufgabe der erweiterten Werkszeitung.

Auf sozialem Gebiet soll die Werkszeitung durch **freien** und **sachlichen** Meinungs Austausch ein Vermittler zwischen den Werksangehörigen und der Verwaltung sein. Der Unfallverhütung soll die erweiterte Werkszeitung mehr Raum geben als bisher, da auf diesem Gebiete noch viel der Aufklärung bedarf. Trotz unüberbrückbarer Gegensätze zwischen Arbeitgeber und Arbeitnehmer, darf die Unfallverhütung darunter **nicht leiden**, da sie doch nicht Angelegenheit einer Partei, sondern Gemeingut aller Werksangehörigen ist.

Die Werkszeitung wird immer einer **sachlichen** Kritik Raum geben. Wir fordern dieserhalb alle unsere Werksangehörigen zur tätigen Mitarbeit an der Werkszeitung auf und erwarten eine grössere Unterstützung als wie bisher. Einsendungen erbitten wir an die Redaktion unserer Werkszeitung „Unfallverhütungsstelle“ Tor I.

„Glück auf!“

Z OKAZJI 30-letniego JUBILEUSZU PRACY DYREKTORA GEN. p. SCHERFFA.

Napisał Inż. J. Pionczyk.

Obok pionierów techniki, stoją we wielkim przemyśle także pionierzy handlu. Technik i kupiec w przemyśle są faktorami, pracują bowiem wspólnie dla dobra danego przedsiębiorstwa, przeto jeden od drugiego jest zależny, a w końcu pomyslny rozwój przedsiębiorstwa jest ich zasługą.

Tym pionierem życia gospodarczego Górnego Śląska jest dyrektor generalny p. Scherff, który z wielką energią prowadzi interesy naszych Hut. Wielce zasłużony dyrektor generalny p. Scherff obchodził dnia 28-go listopada 1929 roku 30-lecie swej pracy w Hucie Bismarka. Trzydzieści lat! Oto w dwóch tych słowach czytamy przeszłość niestrudzonej jego działalności. Niemniej praca ta była trudną. Zważymy tylko, z jakich to początków Huta Bismarka do dzisiejszych rozmiarów się rozrosła. W dobie obecnej Huta Bismarka jest jednym z najmodniejszych zakładów przemysłowych na wschodzie. Rozwój ten jest ściśle związany takimi nazwiskami, jak Kollmann, Meier i Scherff. Zwłaszcza Rurownia ma p. Scherffowi dużo do zawdzięczenia; on był tym, który pozyskał przemysł naftowy Galicji i zagranicą jako rynki dla ekspansji rur, produkcji Huty Bismarka, dając jej tem samem możność rozbudowania się.

Pracownicy w Hutach Bismarka i Falwa nazywali p. Scherffa wiernym i troskliwym ojcem, z uwagi na to, że nieznużenie stara się o pracę i chleb dla nich.

Dla zapoznania opinii publicznej z generalnym dyrektorem Huty Bismarka p. Scherffem, podajemy krótki opis jego działalności i zasług.

Dyrektor generalny p. Scherff, obecnie w 59 roku życia, wstąpił dnia 28-go listopada 1899 roku jako dysponent do oddziału kupiecko-handlowego Huty Bismarka. W tym samym czasie uruchomiono nowe budowle, postawione w obrębie Huty Bismarka (dzisiejszy Oberwerk), rozpoczęte w roku 1896, które w wielkiej mierze przyczyniły się do rozszerzenia jej. Z tego też powodu kierownictwo oddziału handlowego było wielce zaangażowane, bo zwiększona produkcja wołała o nowe rynki zbytu.

ZUM 30-JÄHR. DIENST-JUBILÄUM DES HERRN GENERALDIREKTORS SCHERFF.

Von Ing. J. Pionczyk.

Neben den Pionieren der Technik stehen in der Industrie die Pioniere des Handels. Der Techniker und der Kaufmann sind in der Industrie Faktoren, welche zu einem gedeihlichen Unternehmen zusammen gehören. Einer ist auf den Andern angewiesen. Wenn ein Unternehmen, sich zu grosser Blüte entwickelt hat, so tragen beide das Verdienst daran.

Ein solcher Pionier des oberschlesischen Wirtschaftslebens ist unser Herr Generaldirektor Scherff,

welcher mit grosser Energie die kaufmännischen Geschäfte unserer Werke leitet. Am 28. November 1929 blickte Herr Generaldirektor Scherff auf ein 30-jähriges Wirken in der Bismarckhütte zurück. Dreissig Jahre! In diesen beiden Worten liegt eine grosse Vergangenheit und ein grosses Stück Arbeit, wenn man bedenkt, aus welch kleinen Anfängen sich die Bismarckhütte zu ihrer heutigen Bedeutung entwickelt hat, sodass sie als eines der modernsten Werke des Ostens anzusehen ist. Diese Entwicklung ist mit den Namen Kollmann, Meier und Scherff eng verknüpft. Insbesondere das Rohrwerk hat Herrn Generaldirektor Scherff viel zu verdanken, denn er ist es gewesen, welcher in der galizischen

und ausländischen Naphtha-Industrie grosse Absatzmöglichkeiten für die in Bismarckhütte hergestellten Rohre fand und dadurch viel zum Ausbau des Rohrwerks beitrug.

Die Arbeiterschaft der Bismarck- und Falvahütte nennt Herrn Scherff mit Recht ihren treusorgenden Vater, welcher unermüdlich bestrebt ist, für Arbeit und Brot seiner Arbeiter zu sorgen.

Nachstehend ein kurzer Abriss seines Schaffens in der Bismarckhütte als Versuch, seine Tätigkeit und Verdienste zu würdigen.

Herr Generaldirektor Scherff, welcher jetzt im 59. Lebensjahre steht, trat am 28. November 1899 als Disponent in die kaufmännische und Handelsabteilung der Bismarckhütte ein. Es war die Zeit, in der die im Jahre 1896 begonnenen Neubauten des Oberwerks in Betrieb kamen, die eine wesentliche Erweiterung der Bismarckhütte bedeuteten und für die vermehrte Produktion eine grosse Ausdehnung

W roku 1898 uruchomiono nowy oddział dla fabrykacji rur. Dzięki znanych wyrobów Huty Bismarka, wszechstronnej propagandy sprzedaży, zapotrzebowanie było tak wielkie, że musiano przystąpić do rozbudowy Rurowni, pomimo ogólnego kryzysu i upadku życia gospodarczego w owych czasach w przemyśle żelaznym. Do dalszej rozbudowy tego oddziału przystąpiono w roku 1902, natomiast w roku 1905/06 w uzupełnieniu programu fabrykacji rur, trzeba było postawić nowy gmach, przeznaczając go równocześnie na oddział spawania rur. P. Scherff jako zdolny organizator oddz. sprzedaży, znalazł i dla tej produkcji nowe rynki zbytu, które dały w rezultacie zadowalające dochody.

P. Scherff, otrzymując w roku 1902 prokurę, był niemniej zainteresowany w przyłączeniu i nabyciu Huty Falwa przez Hutę Bismarka; brał czynny udział w układach, prowadzonych w r. 1906, oraz w zawarciu takowych.

Podczas złej konjunktury w roku 1907, p. Scherff miał nie małe kłopoty; nie tracił jednak głowy i był pod tym względem człowiekiem nie-

der Absatzorganisation durch die kaufmännische Leitung erforderten. Im Jahre 1898 war als neuer Betriebszweig die Röhrenfabrikation aufgenommen worden, die bald, dank der Güte der Bismarckhütter Erzeugnisse und der umsichtigen Verkaufspropaganda, einen derartigen Absatz fand, dass das neue Rohrwerk schon nach einem Jahre erweitert werden musste, trotz des damaligen allgemeinen Rückgangs des Wirtschaftslebens in der Eisenindustrie. Im Jahre 1902 erwies sich eine neue Vergrößerung dieser Abteilung als notwendig und 1905/06 musste zur Ergänzung des Rohrfabrikationsprogrammes zu einem Neubau des Röhrenschweisswerkes geschritten werden. Die verkaufsorganisatorische Fähigkeit des Herrn Scherff hat auch diesem Teil der Bismarckhütter Produktion starken Absatz und befriedigende Erlöse verschafft.

An den Verhandlungen und Abschlüssen, die die Erwerbung und Angliederung der Falvahütte zum Ziele hatten, war Herr Scherff, welcher bereits im Jahre 1902 Prokura erhalten hatte, im Jahre 1906 hervorragend beteiligt.

In der Zeit der niedergehenden Konjunktur, die im Jahre 1907 einsetzte, hatte auch Herr Scherff

Bogactwem twoim z d r o w i e —
strzeż je dobrze!

ustępliwym. Jego hasłem było modernizować i budować, uważając ten środek jako walkę przeciw konkurencji. Myśl tę zrealizował wspólnie z kierownictwem Huty Bismarka pomyślnie. Odmiennym zgoła był rok 1912, konjunktura była pomyślniejszą. W dwa lata później wybuchła wojna światowa; Huta Bismarka miała wielkie zadanie do spełnienia. Czy faktycznie stała na wysokości zadania? Tak! — o tem dała świadectwo wojna światowa, a to dzięki przeprowadzonemu w poprzednich latach inwestycjom i ulepszeniom w oddziałach Huty. Nie byłaby w stanie tym zadaniom sprostać, nie mając odpowiednich urządzeń technicznych. W dowód tych zasług został powołany na zastępcę członka zarządu w roku 1913, w następnym już roku był tylko jedynym zastępcą członka zarządu, a w październiku 1916 roku powołany został na prawdziwego członka zarządu, obok dyrektora generalnego Dr. Meiera. W roku 1920 powołany został na dyrektora generalnego Huty Bismarka. W ciężkich walkach politycznych w latach 1919—1921, jako człowiek nawskróś roztropny oraz cieszący się wszechstronnym szacunkiem, służył zawsze dobrymi radami, to też nie małe wyświadczał przysługi.

O czem zapomnieć nie należy, to wielkie transakcje przeprowadzone w owych czasach; wy-

Gesundheit ist Reichtum —
bewahre sie gut!

einen schweren Stand. Er liess aber den Mut nicht sinken, sondern führte mit der Leitung der Bismarckhütte den Konkurrenzkampf mittels Modernisierung und Erweiterung des Werkes erfolgreich durch. Das Jahr 1912 brachte schon eine erhebliche Besserung des Geschäfts. Ganz besonders aber kam die Erweiterung und Vervollkommnung der Werksanlagen in den darauffolgenden Kriegsjahren zur Geltung, die an die Bismarckhütte grosse Anforderungen stellten, denen gerecht zu werden sie nur wegen dieser vorangegangenen umsichtigen Ausgestaltung in der Lage war. Die Verdienste, welche sich Herr Scherff hierum erworben hatte, wurden durch seine im Jahre 1913 erfolgte Bestellung zum ersten stellvertretenden Vorstandsmitglied anerkannt. Im nächsten Jahre war er alleiniges stellvertretendes Vorstandsmitglied, und im Oktober 1916 wurde er zum ordentlichen Vorstandsmitglied neben Generaldirektor Dr. Meier ernannt. Im Jahre 1920 sehen wir ihn als Generaldirektor an der Spitze der Bismarckhütte, der er in den schweren politischen Wirren der Jahre 1919—1921 durch seinen umsichtigen, ausgleichenden Rat und die allseitige Wertschätzung, die er als Mensch genoss, nicht hoch genug anzuschlagende Dienste leistete.

Von grossen geschäftlichen Transaktionen aus dieser Zeit, an denen Herr Scherff einen hervor-

bitny brał w nich udział p. Scherff. Nabyto w roku 1917 zakłady „Westfälische Stahlwerke“ w Bochum i Eisericfeld; były one czynne aż do roku 1921 jako Huta Bismarka, oddz. Bochum. W związku z tem Huta Bismarka nabyła większość udziałów kopalni kruszcu „Neue Hardt“ w Siegerland i została jej właścicielką. Produkta jak: szpat (syderyt) i pierwszorzędny połysk żelazny, wydobywane z kopalni tej, były niezbędnymi do wyrobu żelaza i stali.

Następnie kilka cyfr od czasu należenia p. Scherffa do Huty Bismarka. W roku sprawozdawczym 1899/1900, Huta Bismarka zatrudniała 3150 robotników, dzisiaj natomiast już liczy ponad 7.500. Wytwórczość stali rurowej wzrosła w tym samym czasie z 85.315 t. na ca. 345.000 t. w r. 1929.

Jako kupiec-organizator, jako człowiek energiczny o wszechstronnych zaletach, p. Scherff największe okazał zainteresowanie dla Rurowni. W zakres wytwórczości wchodzi następujące wyroby, a mianowicie: rury stalowe bez szwu wszelkich rodzajów (rury gazowe, przewalowe, kołnierzowe i wierceniowe, rury przewodowe, stalowe i kielichowe dla ołowianych uszczelnień), oraz rury spawane wodogazem dla wszelkich celów. Związana z tem rozbudowa Rurowni dowodzi niezbicie, że zbyt tych wyrobów hutniczych stale wzrastał, a to dzięki staraniom dyrektora generalnego p. Scherffa.

genden Anteil hatte, ist die 1917 erfolgte Erwerbung der „Westfälischen Stahlwerke“ in Bochum und Eisericfeld zu nennen, die als „Bismarckhütte, Abt. Bochum“ bis 1921 aufrecht erhalten wurde. Im Zusammenhange damit gelangte die Bismarckhütte in den Besitz der Kuxenmehrheit des Erzbergwerks „Neue Hardt“ im Siegerland, deren Produkte (Spateisenstein und hochwertiger Eisenglanz) für die Eisen- und Stahlerzeugung der Bismarckhütte von Wichtigkeit waren.

Es mögen hier einige Zahlenangaben aus der Zeit, seit welcher Herr Scherff der Bismarckhütte angehört, Platz finden. Im Geschäftsjahr 1899/1900 betrug die Arbeiterzahl der Bismarckhütte 3150, heute beträgt sie über 7500. Die Erzeugung von Rohstahl stieg im gleichen Zeitraum von 85315 t. auf ca. 345.000 t. im Jahre 1929.

Das Gebiet, auf dem sich das kaufmännische und organisatorische Genie des Herrn Scherff, sein kluger Blick und energischer Wille besonders offenbarten, ist das vorher erwähnte Röhrengeschäft, das nahtlose Stahlrohre aller Art (Gas- und Siederohre, Flanschen- und Bohrerohre, Leitungsrohre, Stahlmuffenrohre für Bleidichtung) und wassergasgeschweisste Rohre für die verschiedensten Zwecke umfasst. Die damit verbundenen Erweiterungen des Rohrwerks beweisen, wie das Geschäft in diesen Artikeln, dank den besonderen Bemühungen des Herrn Generaldirektors Scherff, sich andauernd hob.

**Musisz tor minąć —
patrz zawsze na obie strony!**

Śmiało można nazwać, i to zupełnie bez przesady, dyrektora generalnego p. Scherffa jednym z najzdolniejszych pionierów życia gospodarczego Górnego Śląska. Z niesłabnącą energią pracuje nad tem, by powierzona mu Huta jak najbardziej rozbudować i modernizować. Jego zdolnościom jako kupca i organizatora, Huta Bismarka ma do zawdzięczenia, że nie tylko może wspomnieć o dumnych tradycjach z dawnych czasów, lecz w obecnych czasach może się poszczycić, że jest odosobnionem przedsiębiorstwem o tak szybkim rozwoju.

Ostatnie lata jego działalności poświęca całkowicie współpracy z technicznym dyrektorem generalnym Dr. Kallenbornem, którego długoletnie bogate doświadczenia, czerpane w pierwszych wogóle Hutach Zagłębia Saary, Lotaryngji, Luksenburgu i zachodnich Niemiec, tudzież w Anglii i Ameryce, są dobrze znane. Dzięki jemu przeprowadzono na wielką skalę program rozbudowy Huty Bismarka i Falwy. Po zrealizowaniu tego programu, Huta Bismarka zajmuje jedno z czołowych miejsc na wschodzie w walce konkurencyjnej tak w kraju jak i zagranicą.

Powstały następujące nowe budowle z wszelkimi nowoczesnymi urządzeniami, a mianowicie: elektryczna czyszczalnia gazów wielkopieczowych (pierwsza tego rodzaju w Polsce); zakład agglomeracyjny syst. Dwight Lloyd, który umożliwia zużycie krajowej brunatnej rudy żelaznej w piecach hutniczych, dla celów gospodarczych; jeden zbiornik kruszcu, umożliwiający szybki i tani transport do wielkich pieców;

**Musst du Gleise überschreiten —
schau zuvor nach beiden Seiten!**

Mann kann ohne zu übertreiben behaupten, dass unser Herr Generaldirektor Scherff zu den erfolgreichsten Pionieren des oberschlesischen Wirtschaftslebens gehört. Mit nie erlahmender Energie ist er unentwegt bestrebt, das ihm anvertraute Werk weiter auszubauen und zu modernisieren. Seiner kaufmännischen und organisatorischen Leitung verdankt die Bismarckhütte nicht nur stolze Traditionen aus der vergangenen Zeit, sondern auch eine selbst für moderne Verhältnisse im Osten vereinzelt dastehende Aufwärtsentwicklung.

In die letzten Jahre seiner Tätigkeit fällt die Zusammenarbeit mit dem technischen Generaldirektor Dr. Kallenborn, dessen langjährige reiche Erfahrungen auf den ersten Hüttenwerken des Saargebiets, Lothringens, Luxemburgs und Westdeutschlands sowie Englands und Amerikas genügend bekannt sind. Ihm ist die grosszügige Durchführung des Neubau- und Umbauprograms der Bismarck- und Falvahütte zu verdanken, welches diese Werke in die Lage versetzte, im Konkurrenzkampf mit dem In- und Ausland mit an erster Stelle im Osten zu stehen.

Folgende Neu- und Umbauten sind besonders erwähnenswert:

eine elektrische Gichtgasreinigung (die erste dieser Art in Polen),

eine Agglomerieranlage System Dwight-Lloyd, welche uns ermöglicht, auch die eisenarmen inländischen Brauneisenerze für den Hochofenbetrieb wirtschaftlich zu verwerten,

eine Erzbunkeranlage, die es ermöglicht, die Erze billig und schnell zu den Hochöfen zu schaffen.

grupę najnowszych pieców koksowniczych z ogrzewaniem gazowym wielkich pieców, które jak na stosunki górnośląskie dostarczają wyborowy koks, przeznaczony dla wielkich pieców, podwyższając tem samem zdolność wytwórczą takowych;

nowy 100 to. piec martynowy, wywróceniuowy, który równocześnie może służyć za mieszałko i za fryszerkę;

dla przeprowadzenia wielkiego programu elektryfikacyjnego Huty na przyszłość, ustawiono wspólną pracę z Poznańską Fabryką Maszyn H. Cegielski wielki kocioł bez szwu (największy w Polsce) o 1200 qm. powierzchni ogrzewalnej; umożliwiło to ustawienie w Centrali elektrycznej nowej turbiny o 25.000 KW., a Huta Bismarka znalazła się w tem położeniu, że może wytwarzać prąd o wiele tańszy.

Całkiem przebudowano starą, już niekonkurencyjną Walcownię blachy cienkiej; napędy zamieniono na elektryczne, oraz rozbudowano miejsce jak i sposób zlewania. Przebudowy włącznie piecy, zostały przeprowadzone bez jakichkolwiek przerw w produkcji.

Zamówienia na rury spawane gazem, z czasem stale się kurczyły, to też dyrekcja zmuszona była przeprowadzić budowę nowej Walcowni Rur bez szwu, która wykonuje w obecnym czasie największy wymiar rur bez szwu całego świata. Pozatem przyłączono do Rurowni Walcownię poszerzającą najnowszy system; czyni ona zadość wszelkim wymaganiom klienteli pod względem żądanych wymiarów.

W Walcowni blachy grubej, zamieniono napęd parowy na takiż sam elektryczny.

Centrala generatorów, przeznaczona dla gazowego ogrzewania wszelkich pieców ogrzewniczych i żarzelniczych Huty Bismarka, została znacznie rozszerzona.

Dyrektor generalny p. Scherff po 30 latach, z wielkiem zadowoleniem i satysfakcją może patrzeć na minione lata swej bogatej pracy. Ponieważ cieszy się najlepszym zdrowiem, tak Huta Bismarka, jak i cały zainteresowany górnośląski przemysł żelazny są w przeświadczeniu, że wielce się przyczyni bogata, wszechstronna wiedza swoją do ulżenia ciężkiego przesilenia gospodarczego, które obecnie przeżywa życie gospodarcze.

Serdecznem i swobodnem obchodzeniem się, dyrektor generalny p. Scherff nie tylko, że pozyskał sobie duże grono przyjaciół, ale i u urzędników i robotników, tak Huty Bismarka jak Falwy, znalazł dla siebie wielki szacunek jako przełożony, który stara się o dobro wszystkich. Zdala od wszelkiej polityki, mając tylko dobro życia gospodarczego na oku, cieszy się wielkiem poważaniem tak kół gospodarczych jak i władz rządowych naszego Państwa.

Urzędnicy i robotnicy w Hutach Bismarka i Falwy wraz z przyłączonemi zakładami wyrażają gorące życzenie, by ich przełożony i dyrektor generalny p. Scherff z okazji 30-letniego jubileuszu pracy dożył długich lat w pełni zdrowia i rzeźkości, by pomyślną działalnością swoją mógł nadal służyć, dla dobra naszego kraju.

Szczęść Boże!

eine neue moderne Koksofengruppe mit Hochofengasbeheizung, die einen für oberschlesische Verhältnisse vorzüglichen Hochofenkoks liefert, welcher eine wesentliche Leistungssteigerung der Hochöfen zur Folge hatte,

ein neuer kippbarer 100 t. Martinofen, der gleichzeitig als Mischer und Vorfrischer betrieben werden kann,

zur Durchführung eines grosszügigen, weit-schauenden Elektrifizierungsprogramms der Hütten wurde ein Dampfkessel von 1200 qm Heizfläche (der grösste in Polen) in Gemeinschaftsarbeit mit der Posener Maschinenfabrik H. Cegielski aufgestellt. Dadurch konnte der Ausbau der elektrischen Centrale um eine 25.000-KW-Turbine durchgeführt werden, welche die Werke in die Lage setzt, den erforderlichen elektrischen Strom denkbar billig herzustellen.

In Bismarckhütte wurde das veraltete, nicht mehr konkurrenzfähige Feinblechwalzwerk von Grund auf umgebaut, die Antriebe wurden elektrifiziert, die Arbeitsweise als Fliessarbeit ausgebaut. Dieser ganze Umbau einschliesslich der Oefen wurde vorgenommen, ohne dass eine Produktionsunterbrechung eintrat.

Die ständig zurückgehende Nachfrage nach gasgeschweissten Röhren veranlasste die Generaldirektion, den Neubau einer nahtlosen Rohrstrasse durchzuführen, welche z. Zt. die grössten nahtlosen Rohrdimensionen der Welt herstellt. An das Rohrwerk ist ferner angeschlossen ein Aufweitewalzwerk neuesten Systems, welches den grössten Anforderungen des Kundenkreises auf Grösse der Dimensionen genügt.

Im Grobeisenwalzwerk wurde der alte Dampf-antrieb durch einen elektrischen Antrieb ersetzt.

Die Zentralgeneratorenanlage wurde erweitert für die Gasbeheizung sämtlicher Wärm- und Glühöfen der Bismarckhütte.

Herr Generaldirektor Scherff kann heute nach 30-jähriger, mit ausserordentlichem Erfolg begleiteter Tätigkeit mit vollster Befriedigung und Genugtuung auf sein arbeitsreiches Leben zurückblicken. Da er sich noch der besten Gesundheit erfreut, darf die Bismarckhütte und mit ihr die oberschlesische Eisenindustrie zuversichtlich hoffen, dass sein kaufmännischer Scharfblick, sein reiches Wissen und seine organisatorischen Fähigkeiten ihr noch lange erhalten bleiben und zur Ueberwindung der gegenwärtigen Krisis, in der sich unser Wirtschaftsleben befindet, erfolgreich beitragen werden.

Durch seinen herzlichen und gemütlichen Umgang hat sich Herr Generaldirektor Scherff nicht nur einen grossen Freundeskreis erworben, sondern auch die gesamte Beamten- und Arbeiterschaft der Bismarck- und Falvahütte schätzt ihn als einen Vorgesetzten, welcher stets auf ihr Wohl bedacht ist. Von jeder Politik sich fernhaltend und nur die Wirtschaft im Auge behaltend, erfreut sich Herr Generaldirektor Scherff des grössten Vertrauens der Wirtschafts- und auch Regierungskreise unseres polnischen Staates.

Die gesamte Beamten- und Arbeiterschaft der Bismarck- und Falvahütte sowie der zugehörigen Werke wünscht ihrem Vorgesetzten und Generaldirektor zu seinem 30-jährigen Dienstjubiläum, dass ihm noch recht viele Jahre erfolgreichen Wirkens zum Wohle unseres Landes beschieden sein mögen.

„Glückauf!“

Nasi Jubilaci

Huty Bismarka i Falwa.

Niżej wyszczególnieni urzędnicy i robotnicy obchodzili w ubiegłym 1929 roku 25-letni jubileusz pracy w Hutach Bismarka i Falwa:

Unsere Jubilare

der Bismarck- und Falvahütte.

Nachstehende Angestellte und Arbeiter, konnten im vergangenen Jahre 1929 auf eine 25-jährige Tätigkeit in der Bismarck- und Falvahütte, zurückblicken:

L. p. Lfd. Nr.	Nazwisko i imię Zu- und Vorname	Zawód Beruf	Oddział Abteilung	Data wstąpienia Eintrittsdatum
1	Arndt Walter	szeft koresp. Chef Korresp.	Oddz. handlowy Handelsabt.	2. 5. 1904
2	Bonk Karol	asystent biurowy Büro-Assist.	Stalownia Gusstahlwerk	4. 11. 1904
3	Bogaczek Jan	mistrz Meister	Walcownia rur Rohrwalzwerk	1. 7. 1904
4	Broll Mikołaj	rewizor Revisor	Rurownia Rohrwerk	13. 10. 1904
5	Bass Emanuel	kokiloway Kokillenmann	Martynownia Martinwerk	28. 7. 1904
6	Buba Ignacy	żarzelnik Glüher	Walc. blachy cienkiej Feinblechwalzwerk	27. 6. 1904
7	Brommer Wilhelm	mistrz Meister	Młotownia Hammerwerk	31. 5. 1904
8	Baranek Franciszek	walcerz Walzer	Walcownia Walzwerk F'h.	20. 7. 1904
9	Cofalla Jan	heblarz Hobler	Ruch maszynowy Maschinetr. U/W.	16. 9. 1904
10	Chytry Franciszek	tokarz Dreher	Rurownia Rohrwerk	9. 6. 1904
11	Dzida Andrzej	murarz Maurer	Oddział budowlany Bauabteilung	4. 8. 1904
12	Drzewiecki Franciszek	robotnik magaz. Mag. Arbeiter	Elektrownia Elektr. Betrieb	2. 4. 1904
13	Duda Augustyn	sternik Steuermann	Ruch maszynowy Masch. Betr. O/W.	9. 1. 1904
14	Dobiorz Józef	wagowy Verwieger	Walc. blachy grubej Grobwalzwerk	6. 8. 1903
15	Donoth Wilhelm	kowal Hammerschmied	Młotownia Hammerwerk	1. 5. 1904
16	Duda II Franciszek	I. strzygacz Vorschneider	Walcownia Walzwerk F'h.	4. 7. 1904
17	Dolezik Teofil	urzędnik biurowy Bürobeamte	Zarz. materiałów Mat. Verw. Fh.	11. 10. 1897
18	Dekarski Antoni	werkmistrz Werkmeister	Elektrownia Elektr. Betrieb	1. 8. 1904
19	Fox Józef	robotnik Arbeiter	Kolona inv. Inv. Kolonne	15. 10. 1904
20	Famulla Augustyn	dozorca tablicy rozdziel. Schalttafelw.	Elektrownia Elektr. Betr.	15. 10. 1904
21	Guse Józef	ślusarz Schlosser	Administracja Verw. Gebäude	2. 3. 1904
22	Gruchot Teodor	dozorca windy Aufzugswärter	Martynownia Martinwerk	1. 9. 1904
23	Glücklich Wincenty	robotnik Arbeiter	Magazyn stalowni Gusstahlmag.	5. 11. 1904
24	Gattner Michał	st. kowal Vorschmied	Rurownia Rohrwerk	8. 10. 1904
25	Gross Franciszek	maszynista Maschinist	Ruch maszyn. Masch. Betr. O/W.	2. 8. 1904
26	Galbas Henryk	maszynista Maschinist	Ruch maszyn. Masch. Betr. O/W.	15. 7. 1904
27	Gregorczyk Bruno	ślusarz Schlosser	Ruch maszyn. Masch. U. W.	1. 10. 1904
28	Gomon Jan	wyładowywacz kruszcu Erzablader	Wielki piec Hochofen	5. 11. 1904
29	Gregierek Jan	maszynista Maschinist	Koksownia Kokerei	7. 2. 1904
30	Hyppa Franciszek	rachunkowy Rechnungsf.	Biuro wypłaty Lohnbüro	3. 4. 1904
31	Himmel Ryszard	stróż Wächter	Straż pożarna Feuerwehr	20. 2. 1904
32	Honesch Franciszek	rewident Revidierer	Stalownia Stahlwalzw.	1. 5. 1904

L. p. Lfd. Nr.	Nazwisko i imię Vor- und Zuname	Zawód Beruf	Oddział Abteilung	Data. wstąpienia Eintrittsdatum
33	Heiduk Placydus	tokarz Dreher	Rurownia Rohrwerk	21. 4. 1904
34	Hrziwniak Franciszek	dowozowy Stunzfahrer	Wal. blachy cienkiej Feinblechwalzwerk	12. 7. 1904
35	Harwath Ewald	werksmistrz Werkmeister	Warsztat mech. Mech. Werkst.	27. 1. 1904
36	Jakubecka Paulina	robotnica Arbeiterin	Zarz. kop. Tarnów Bergv. Tarnów	1. 7. 1904
37	Janosch Józef	miistrz Meister	Rurownia Rohrwalzwerk	15. 10. 1904
38	Janecko Antoni	kier. kranu Kranführer	Elektrownia Elektr. Betr.	1. 10. 1904
39	Jany Piotr	ślusarz Schlosser	Ruch maszyn. Maschb. U/W.	25. 8. 1904
40	Janik Klemens	dozorca bariery Schrankenwär.	Straż pożarna Feuerwehr	18. 4. 1904
41	Knoppik Piotr	ślusarz Schlosser	Ruch maszyn. Maschb. U/W.	25. 8. 1904
42	Kurzał Karol	stróż Wächter	Straż pożarna Feuerwehr	1. 10. 1904
43	Kuberek Teofil	pomocnik Helfer	Rurownia Rohrwerk	27. 6. 1904
44	Kompalla Józef	heblarz Hobler	Stalownia Stahlwalzwerk	1. 6. 1904
45	Kaufmann Józef	cieśla Zimmermann	Oddział budowl. Bauabteilung	6. 10. 1904
46	Kyi Albert	robotnik przy piecach Ofenarbeiter	Stalownia Gusstahlw.	29. 8. 1903
47	Kwoczalla Edmund	przodownik Vorarbeiter	Na placu Platzbetr.	27. 2. 1902
48	Klentz Augustyn	kontroler znaczk. kontr. Markenkontr.	Kontrola znaczków Markenkontr. Fh.	4. 10. 1904
49	Koczy Andrzej	robotnik Anbeiter	Martynownia Martinwerk	5. 9. 1904
50	Kascha Józef	ślusarz Schlosser	Rurownia Rohrwerk	27. 3. 1904
51	Klama Józef	ślusarz Schlosser	Ruch maszyn. Maschb. O/W.	11. 10. 1904
52	Krafczyk Antoni	dozorca aparatów Apparatewärt.	Wielki piec Hochofen	13. 10. 1904
53	Kwiotek Józef	kowal Schmied	Kotłownia Kesselbetr.	23. 11. 1904
54	Krause Ryszard	kowal Schmied	Stalownia Stahlwerk	20. 10. 1904
55	Kaplytta Franciszek	murarz Maurer	Stalownia Stahlwerk	4. 7. 1904
56	Lehmann Hermann	miistrz Meister	Walcownia rur Rohrwalzwerk	17. 12. 1904
57	Lotka Jan	pakowy Verpacker	Walcownia rur Rohrwalzwerk	24. 6. 1904
58	Lies Franciszek	książkowy Buchhalter	Oddział adm. we Wrocł. Geschäftst. Brsl.	1. 3. 1904
59	Lubina Antoni	cieśla Zimmermann	Oddział budowl. Bauabteilung	24. 7. 1904
60	Lepiorz Józef	żarzelnik Glüher	Walcownia blachy cienk. Feinblechwalzw.	22. 6. 1904
61	Lukaszczuk Józef	pomocnik Gehilfe	Walcownia blachy cienk. Feinblechwalzw.	16. 10. 1904
62	Michalik Jakób	ślusarz Schlosser	Ruch maszyn. Maschb. U/W.	26. 3. 1904
63	Menzler Józef	rysownik Zeichner	Walcownia blachy grub. Grobwalzwerk	3. 11. 1904
64	Markucik Nikodem	rew. wagonów Wagenrevisor	Ruch kolejowy Eisenbahnbetr.	18. 1. 1904
65	Matuszczyk Adolf	pakowy Verpacker	Rurownia Rohrwerk	23. 11. 1904
66	Miozga Walenty	rewizor blachy Blechreisser	Walc. blachy cienkiej Feinblechwalzw.	15. 8. 1904
67	Miczka Piotr	żarzelnik Glüher	Walc. blachy cienkiej Feinblechwalzw.	15. 8. 1904
68	Maruszczyk Juliusz	kowal Schmied	Ruch maszyn. Maschb. U/W.	14. 4. 1904
69	Matysik Alfons	dozorca Aufseher	Ruch maszyn. Maschb. U/W.	19. 10. 1904

L. p. Lfd. Nr.	Nazwisko i imię Vor- und Zuname	Zawód Beruf	Oddział Abteilung	Data wstąpienia Eintrittsdatum
70	Marek Florjan	robotnik Arbeiter	Straż pożarna Feuerwehr	6. 6. 1904
71	Musioł Józef	dozorca maszyn Masch. Wärter	Walcownia Walzwerk	25. 8. 1904
72	Mann Jerzy	robotnik Arbeiter	Stalownia Stahlwerk	21. 11. 1904
73	Matlanga Józef	robotnik Arbeiter	Wielki piec Hochofen	9. 8. 1904
74	Nowak Augustyn	ogrzewacz Wärmer	Stalownia Stahlwalzwerk	20. 5. 1904
75	Oczko Karol	tokarz Dreher	Ruch maszyn. Maschb. O/W.	1. 11. 1904
76	Pchalek Leopold	murarz Maurer	Oddz. budowl. Bauabteilung	16. 5. 1904
77	Pastuszka Józef	kowal Schmied	Elektrownia Elektr. Betr.	1. 9. 1904
78	Pappok Wiktor	mistrz Meister	Walcownia rur Rohrwalzwerk	22. 9. 1904
79	Pajzdziur Jan	sternik Steuermann	Ruch masz. Maschb. U/W.	30. 7. 1904
80	Pietroniec Karolina	robotnica Arbeiterin	Centrala Gen. Zentr. Gen. Anlage	21. 7. 1904
81	Popiersz Karolina	robotnica Arbeiterin	Zaprzęg Gespann Abteilg.	18. 11. 1904
82	Potempa Sylwester	ogrzewacz Wärmer	Walcownia Walzwerk	15. 9. 1904
83	Pogoda Henryk	walcerz Walzer	Walcownia na zimno Kaltwalzwerk	26. 5. 1904
84	Pajacz Feliks	werkmistrz Werkmeister	Zakład wod. i tlenku Fh. Wasser- u. Sauerstoffanl. Fh.	24. 5. 1904
85	Rinke Ryszard	dozorca aparatów Apparatewärter	Ruch masz. Maschb. U/W.	— 10. 1904
86	Russ Franciszek	kokilowy Kokillenmann	Martynownia Martinwerk	1. 7. 1904
87	Reimann Józef	kucharz smarów Schmierkocher	Walcownia blachy cienk. Feinblechwalzw.	8. 4. 1904
88	Ruśniok Jakób	robotnik Arbeiter	Wielki piec Hochofen	1. 9. 1904
89	Suda Emanuel	zarządca materj. Mat. Verwalter	Zarząd materiałów Mat. Verwaltung	5. 4. 1904
90	Salzbrun Paweł	asystent ekspedycji Exped. Assist.	Walc. blachy grubej Grobwalzwerk	1. 6. 1904
91	Szołtysek Nikodem	walcemistrz Walzmeister	Walc. blachy cienkiej Feinblechwalzwerk	1. 11. 1904
92	Ślusalek Robert	mistrz Meister	Walcownia Walzwerk Fh.	12. 1. 1904
93	Smykalla Stanisław	przodownik Vorarbeiter	Rurownia Rohrwerk	6. 4. 1904
94	Smycek Paweł	stolarz Tischler	Ruch masz. Maschb. O/W.	11. 6. 1904
95	Sollik Karol	tokarz Dreher	Rurownia Rohrwerk	— 4. 1904
96	Strzelczyk Wiktor	łatacz blachy Blechflicker	Walc. blachy grubej Grobwalzwerk	— 12. 1904
97	Stoll Józef	ciskacz Stosser	Ruch masz. Maschb. U/W.	— 9. 1904
98	Śliwka Walenty	murarz Maurer	Oddz. budowl. Bauabteilung	11. 7. 1904
99	Swoboda Izydor	robotnik Arbeiter	Walcownia Walzwerk	23. 8. 1904
100	Serwotka Józef	robotnik Arbeiter	Walcownia na zimno Kaltwalzwerk	5. 3. 1904
101	Śladkowski Franciszek	robotnik Arbeiter	Walcownia Walzwerk	5. 9. 1903
102	Smol Józef	robotnik Arbeiter	Stalownia Stahlwerk	16. 9. 1904
103	Tomecki Augustyn	dozorca Aufseher	Walc. blachy cienkiej Feinblechwalzw.	— 8. 1904
104	Tomecki Franciszek	I. przodownik Vordermann	Walc. blachy cienkiej Feinblechwalzw.	28. 5. 1904
105	Thiel Jan	ogrzewacz Wärmer	Walcownia Walzwerk	22. 8. 1904
106	Uciecha Paweł	mistrz Meister	Ruch kolej. Eisenbahnbetr.	— 9. 1904

L. p. Lfd. Nr.	Nazwisko i imię Zu- und Vorname	Zawód Beruf	Oddział Abteilung	Data wstąpienia Eintrittsdatum
107	Ulbrich Józef	kier. kranu Kranführer	Elektrownia Elektr. Betr.	24. 8. 1904
108	Weiss Kurt	asystent biurowy Büro-Assist.	Biuro meldunk. Meldebüro	14. 11. 1904
109	Waclawczyk Jan	zlewacz Schmelzer	Martynownia Martinwerk	11. 10. 1904
110	Wielgosz Mikołaj	dozorca pomp Pumpenwärter	Ruch masz. Maschb. U/W.	22. 8. 1904
111	Wiech Józef	walcerz Walzer	Walc. blachy grubej Grobwalzwerk	6. 4. 1904
112	Wellniok Karol	st. ślusarz Vorschlosser	Ruch masz. Maschb. U/W.	15. 7. 1904
113	Walla Andrzej	ślusarz kotłowy Kesselschmied	Ruch masz. Maschb. U/W.	29. 8. 1904
114	Wowrek Paweł	spawacz Schweisser	Ruch masz. Maschb. U/W.	28. 9. 1904
115	Wycisłok Wilhelm	odbieracz walc. Hintermann	Walc. blachy grubej Grobwalzwerk	25. 8. 1904
116	Wolny Jan	walcerz Walzer	Walcownia Walzwerk	3. 3. 1904
117	Wójcik Henryk	monter Monteur	Elektrownia Elektr. Betr.	27. 4. 1904
118	Wojak Franciszek	kowal Schmied	Wielki piec Hochofen	2. 6. 1904
119	Wieczorek Józef	nadsztygar Obersteiger	Admin. kop. w Tarn. Gór. Bergv. Tarnowitz	1. 11. 1904
120	Zymanek Jan	dozorca pomp Pumpenwärter	Ruch masz. Maschb. U/W.	20. 1. 1904
121	Zaborowski Jan	kowal Schmied	Młotownia Hammerwerk	5. 7. 1904

Swój 40-letni jubileusz pracy obchodzili w roku 1929 następujący urzędnicy i robotnicy, zatrudnieni w Hutach Bismarka i Falwa.

Auf ihre 40-jährige Tätigkeit in unserer Bismarck- und Falvahütte konnten folgende Beamte, Angestellte und Arbeiter im Jahre 1929 zurückblicken:

L. p. Lfd. Nr.	Nazwisko i imię Vor- und Zuname	Zawód Beruf	Oddział Abteilung	Data wstąpienia Eintrittsdatum
1	Ćwienk I Robert	zarzelnik Glüher	Walc. blachy cienkiej Feinblechwalzwerk	4. 1. 1889
2	Dronia Paweł	sternik Steuermann	Elektrownia Elektr. Betr.	30. 9. 1889
3	Foritta Wiktor	mistrz Meister	Kolej Fh. Eisenbahn Fh.	11. 12. 1889
4	Heintze Emanuel	mistrz Meister	Walcownia Walzwerk Fh.	1. 12. 1889
5	Kocur Ludwik	przodownik Vorarbeiter	Walc. blachy cienkiej Feinblechwalzwerk	5. 8. 1889
6	Kwaśniok Robert	robotnik Arbeiter	Walc. blachy cienkiej Feinblechwalzwerk	4. 10. 1889
7	Krafczyk Jan	rewident Revidierer	Mag. stalowni Gusstahlmag.	7. 11. 1889
8	König Wilhelm	przykrawacz blachy Blechsneider	Walc. blachy cienkiej Feinblechwalzwerk	30. 7. 1889
9	Kostka Józef	przodownik Vorarbeiter	Martynownia Martinwerk	28. 9. 1889
10	Kosz Jan	maszynista Maschinist	Ruch masz. Maschb. U/W.	18. 10. 1889
11	Koch Wiktor	dowozowy Sturzfahrer	Walc. blachy cienkiej Feinblechwalzwerk	7. 1. 1889
12	Lipka Karol	dozorca motoru Motorwärter	Elektrownia Elektr. Betr.	17. 6. 1889
13	Ludwig Józef	I. przodownik Vordermann	Walc. blachy cienkiej Feinblechwalzwerk	19. 8. 1889
14	Moisa Karol	tokarz Dreher	Stalownia Gusstahlwerk	11. 11. 1889

L. p. Lfd. Nr.	Nazwisko i imię Zu- und Vorname	Zawód Beruf	Oddział Abteilung	Data wstąpienia Eintrittsdatum
15	Nocoń Wilhelm	mistrz Meister	Walc. blachy cienkiej Feinblechwalzwerk	1. 6. 1889
16	Paluch Lorenc	cieśla Zimmermann	Oddz. budowl. Bauabteilung	7. 12. 1889
17	Rogon Paweł	cieśla Zimmermann	Oddz. budowl. Bauabteilung	21. 10. 1889
18	Skubacz Paweł	maszynista Maschinist	Maszynownia i Kociołownia Masch.- u. Kesselbetr.	18. 3. 1889
19	Spruss Edward	zarządca materiałów Mat. Verwal. Fh.	Zarz. materiałów Mat. Verw. Fh.	1. 2. 1889
20	Szymański Józef	mistrz Meister	Walc. blachy cienkiej Feinblechwalzwerk	23. 7. 1889
21	Tirpitz Hugo	mistrz Meister	Walcownia Walzwerk Fh.	1. 7. 1889
22	Windt Wincenty	dozorca motoru Motorwärter	Elektrownia Elektr. Betr.	18. 11. 1889
23	Wróbel Franciszek	robotnik Arbeiter	Walcownia Walzwerk	24. 4. 1889

Jubilatom naszym Szczęść Boże! — Glück auf unseren Jubilaren

IDEA PSYCHOTECHNIKI i JEJ ROZWÓJ w POLSCE.

Czasopismo „Tęcza“, wychodzące w Poznaniu, umieściło artykuł, który omawia rozwój badań psychotechnicznych w Polsce. Poniżej podajemy treść artykułu:

W Polsce bawił niedawno francuski prof. Lahy, jeden z wybitniejszych psychotechników współczesnych. Celem podróży francuskiego badacza było nawiązanie kontaktu z pracownikami psychotechnicznymi w Polsce, które weszły już u nas na drogę zdecydowanego rozwoju.

Psychotechnika? Coś jakby zastosowanie techniki w sprawach ludzkiej duszy. Napozór rzecz nieprawdopodobna. Bo też termin naukowy niedość ściśle określa charakter tej gałęzi wiedzy. Czemże więc jest psychotechnika? Jest poprostu zastosowaniem praw psychologii do praktycznego życia. W tem przynajmniej zrozumeniu wprowadzili termin ten psychologowie niemieccy Münsterberg i Stern.

Z czasem skoncentrowano się jedynie na badaniu zdolności poszczególnych pracowników do odpowiedniego zawodu. W tym też sensie psychotechnika znalazła prawo obywatelstwa i praktyczne zastosowanie. Opierając się na metodzie naukowej, doświadczalnej, psychotechnika pozwala na mniej więcej dokładne określenie, czy badany osobnik nadaje się do tego czy innego zawodu.

Badanie psychotechniczne stosuje się przede wszystkim do tych dziedzin, które mają związek

DIE IDEE DER PSYCHOTECHNIK UND IHRE ENTWICKELUNG IN POLEN.

Die in Poznań erscheinende Zeitschrift „Tęcza“ veröffentlicht einen Artikel, der den Fortschritt psychotechnischer Untersuchungen in Polen behandelt. Die Leitsätze dieses Artikels seien im folgenden näher erörtert:

In Polen weilte vor kurzer Zeit der französische Professor Lahy, der es sich zur Aufgabe machte mit den leitenden Stellen der psychotechnischen Institute in Fühlung zu treten, zumal ihm bekannt war, dass oben erwähnte Institute einen erfolgreichen Wirkungskreis zu verzeichnen hatten.

Psychotechnik? Was bedeutet dieses Wort dem Laien? Im wörtlichen Sinne wohl eine Anwendung der Technik in Bezug auf die Funktionen der menschlichen Seele. Wie haben wir uns also den Begriff dieses Ausdruckes im engeren Sinne zu erklären? Psychotechnik ist geradezu die Lehre von der praktischen Anwendung psychologischer Grundsätze für das berufliche Leben. So ist auch die Definition im Sinne der deutschen Psychologen Münsterberg und Stern aufzufassen.

Mit der Zeit beschränkte man die Verwertung dieser Erkenntnis auf die Untersuchung der Fähigkeit der verschiedenen Individuen zu den entsprechenden Berufen. In diesem Sinne gewinnt auch die Idee der Psychotechnik das Interesse der breitesten Öffentlichkeit und berechtigt zu praktischen Untersuchungen. Da die Psychotechnik auf wissenschaftlicher Methode basiert, einer Methode, die nur experimentelle Erfahrungen zu Rate zieht, ge-

z bezpieczeństwem publicznem. A więc do zawodu maszynisty kolejowego, szofera, lotnika i motorniczego tramwaju. Pracownika takiego bada się przy pomocy specjalnych schematów, t. zw. testów, oceniając jakość pamięci, zdolność orientacji, poczucie szybkości i t. p. Na podstawie tych testów powstaje profil psychotechniczny.

Jeszcze ciekawsze jest zastosowanie badań psychotechnicznych w fabrykach. W jednej z angielskich fabryk czekolady (w Jork), poddano szczegółowym badaniom t. zw. „drobne ruchy“. Rezultat: redukcja liczby nieszczęśliwych wypadków do 50 proc.

W armji amerykańskiej bada się psychotechnicznie zdolność wojskowych do specjalnych rodzajów broni.

Obecnie we wszystkich państwach istnieją poradnie zawodowe, udzielające informacji w sprawie wyboru zawodu młodzieży, kończącej szkołę powszechną. Pierwsza taka poradnia powstała w roku 1908 w Bostonie.

Prócz doniosłej sprawy wyboru zawodu, psychotechnika przyczyniła się też walnie do skutecznego rozwiązania zagadnienia selekcji, t. j. doboru osób zdatnych do kształcenia specjalistycznego.

W przemyśle istnieją bowiem funkcje, wymagające zdolności bardzo specjalnych. Fabryki zwracają się w takich wypadkach do Instytutu psychotechnicznego z prośbą o wypróbowanie kwalifikacji pracowników. Racjonalna selekcja nie tylko pozwala na wybór odpowiednich ludzi, ale skraca też czas kształcenia specjalistów. Tak np. w jednej z angielskich fabryk praca racjonalnie kształconego montera wzrosła o 260 proc.

W Polsce istnieje dwadzieścia pracowni psychotechnicznych. Centralną instytucją jest Instytut Naukowej Organizacji Pracy w Warszawie prowadzący specjalne badania psychotechniczne.

Dalszy rozwój psychotechniki polskiej znajduje się w ścisłej zależności od zaopatrzenia finansowego, zarazem jednak od uświadomienia w najszerszych sferach społeczeństwa wielkiej roli, jaką w krzepnącym organizacyjnie życiu gospodarczym może mieć psychotechnika. Hasło bowiem psychotechniki — właściwy człowiek na właściwym miejscu — jest równocześnie kapitalnym warunkiem rozwoju polskiej gospodarki.

J. G.

Kto rano wstaje wypoczęty —

ten i do pracy chętny!

stattet sie die gründlichste Untersuchung des für den einzelnen Beruf entsprechenden Individuum.

Die psychotechnische Untersuchung kommt vor allem in jenen Berufen in Frage, in denen die Gefährdung des menschlichen Lebens eine nicht unwesentliche Rolle spielt. Dies mag wohl für den Lokomotivführer, Chauffeur, Flieger und Wagenführer in Betracht kommen. Den Angestellten dieser Kategorie prüft man mit Hilfe spezieller Schemate, sogenannter Tests oder Fragebogen, auf Grund deren die Stärke des Gedächtnisses, die Orientierungsfähigkeit, Bewegungssinn u. s. w. fast genau festgehalten werden. Das Ergebnis dieser Fragebogenprüfung ergibt ein Profil der psychotechn. Eignung.

Noch interessanter gestaltet sich die psychotechnische Prüfung in Fabrikbetrieben. In einer englischen Schokoladenfabrik prüfte man die Dauer und Bewegung der geringsten Handfertighkeitsverrichtungen; das Ergebnis dieser Prüfung war eine Beschränkung der Unglücksfälle auf 50 Proz.

In der amerikanischen Armee werden auf psychotechnischem Wege die Fähigkeiten der Wehrhaften auf ihre Eignung für spezielle Waffengattungen geprüft.

Gegenwärtig bestehen in fast allen Ländern Berufs - Beratestellen, die in Auswahl des Berufes der schulentlassenen Jugend hilfreich zur Seite stehen. Die erste dieser Berufs - Beratestelle wurde 1908 in Boston ins Leben gerufen.

Ausser der Berufsberatung gewinnen die psychotechnischen Institute auch noch insofern an Bedeutung, als sie zu einer Selektion der Kräfte für Spezialberufe beitragen.

Gerade im Gewerbe gibt es Funktionen, die in ihrer Ausführung von bestimmten Fähigkeiten bedingt sind. In Erkenntnis dieser Sachlage wenden sich Fabrikbetriebe oft gerade an diese psychotechnischen Institute mit der Bitte, die Bewerber auf ihre Eignung zu prüfen. Eine rationelle Selektion ermöglicht nicht nur die Auswahl geeigneter Kräfte, aber auch deren Ausbildungszeit. So gewann z. B. die Arbeitsfähigkeit in einer englischen Fabrik 260 Proz. durch Anwendung dieser psychotechnischen Methode. — In Polen haben wir den Bestand von 20 solcher psychotechnischen Institute zu verzeichnen, davon das wissenschaftliche Arbeitsinstitut in Warszawa als leitende Zentrale anzusehen ist. Die weitere Entwicklung der polnischen Institute ist natürlich von finanziellen Faktoren abhängig, nicht minder auch von deren Zuspruch jener weitesten Kreise, die in erster Linie aus gewerblichen und wirtschaftlichen Schichten zur Anteilnahme verpflichtet sind.

Das Leitwort der — psychotechnischen — Bestrebungen: den rechten Mann am rechten Ort — ist auch der Wegweiser zu einer gedeihlichen Wirtschaftspolitik Polens.

PAPIEROSY, ALKOHOL i MŁODZIEŻ.

Każdego pracownika wynagradza się według zdolności. Czy pracownikiem tym jest kawaler, czy też żonaty, utrzymujący liczną rodzinę, nie czyni to zasadniczo różnicy w zarobkowaniu. Młodzież dzisiejsza korzystając z tego, może sobie pozwolić na palenie papierosów i nadmierne używanie alkoholu, co nie pozostaje w wielu wypadkach bez skutków. Kasy Chorych i Zakłady Ubezpieczeń ich zdaniem istnieją po to, by lekko nabyte choroby usunąć, oraz płacić za czas niezdolności do pracy. W tem to zrozumieniu wychowuje się nasza młodzież. A w końcu jeszcze nie wszystko wyczerpane, mamy przecie opiekę społeczną, z której także będą mogli korzystać na koszt ogółu opodatkujących się.

Podkreślamy, że nasze ubezpieczenie socjalne jest bezsprzecznie jedno z największych dobrodziejstw ludzkości, które jednak twórców tego dzieła bardzo niepokoi. Ogół po części ma złe pojęcie o sensie naszych urządzeń socjalnych, i z tego też powodu je często nadużywa. Wszyscy w tem zainteresowani, którzy stawają w obronie naszego ubezpieczenia socjalnego, powinni bezwzględnie zwalczać i to wszelkimi środkami nadużycia ze strony elementów niesocjalnych. Demoralizacja wśród młodzieży naszej szerzy się w zastraszający sposób, która temsamem staje się bez charakteru i nie okazuje zbyt wielkie zrozumienie dla urządzeń pomocniczych społeczności socjalnej. Fałszywe poczucie solidaryzacji oraz walki klasowej, wyrządzają warstwom pracującym nieobliczalne szkody, co prędzej, czy później musi działać rozkładowo. Brońmy zatem nasze ubezpieczenie socjalne przeciw wszelkim wyzyskiwaczom.

ZIGARETTEN, ALKOHOL UND JUGEND.

Es wird nach Leistung bezahlt, der ledige junge Mann verdient das gleiche oder mehr als Familienväter. Dafür kann sich die Jugend heute in einem grösseren Umfang erlauben Zigaretten zu rauchen, als auch Alkohol zu trinken und dadurch ihre Gesundheit zu gefährden. Es gibt ja Krankenkassen und Versicherungsanstalten, die dazu da sind, jede leichterworbene Krankheit zu beseitigen, Krankengeld zu zahlen und „sich verschicken“ zu lassen! In diesem Geist wächst unsere Jugend auf. Und schliesslich gibt es auch noch die „Wohlfahrt“, die für jeglichen Zweck auf Kosten der Gesamtheit der Steuerzahler in Anspruch genommen werden kann.

Unsere Sozialversicherung ist gewiss eine der grössten Kulturtaten der Menschheit, aber es zeigen sich Schattenbilder, die jeden wirklichen und aufrichtigen Sozialpolitiker mit ernster Sorge erfüllen. Das Volk missversteht zum Teil den sozialen Sinn der Sozialeinrichtungen und missbraucht sie. Deshalb sollten alle diejenigen, die unsere Sozialversicherungen verteidigen wollen, ihre unsoziale Ausnutzung durch unsoziale Elemente mit allen Mitteln bekämpfen. Unsere Jugend wird heute seelisch verdorben und verfällt der Charakterlosigkeit, weil sie den wirklichen Sinn der Hilfseinrichtungen der sozialen Gemeinschaft verkennt. Falsches Solidariitätsgefühl und Klassenkampfgeist richten hier Unheil an, dass sich letzten Endes gegen die Arbeiterklasse selbst zersetzend auswirken wird. Helft unsere Sozialversicherung erhalten, indem jeder sie schützt gegen ungerechtfertigte Ausnutzung.

**Die Arbeitskleidung sei so angepasst, dass
die Maschine sie nicht erfasst!**

PRZESTROGA ZAPOBIEGANIA WYPADKOM.

A) dla mistrzów:

(Ciąg dalszy).

6. Pamiętajcie o tem, że za Waszych robotników ponosicie całkowitą odpowiedzialność.
7. Daje Wam robotnik odpowiednie propozycje w celu uniknięcia wypadków, wtenczas przyjąć je do wiadomości i szczegółowo zbadać.
8. Starajcie się o utrzymanie porządku we warsztatach i nie tolerujcie niedbałe wykonywanie pracy.
9. Pamiętajcie o tem, że zapobiegać wypadkom nie tylko dla jednej partji, lecz i śmierć na Was czyha i możecie paść jej ofiarą.
10. Bezpieczeństwo w ruchu należy do produkcji.

MAHNWORTE ZUR UNFALLVERHÜTUNG.

A) Für Meister:

(Fortsetzung).

6. Denkt daran, dass Ihr für Eure Arbeiter einen grossen Teil Verantwortung trägt.
7. Macht Euch ein Arbeiter Vorschläge zur Verhütung von Unfällen, so nimmt diese Vorschläge zur Kenntnis und prüft sie.
8. Sorget in Euren Betrieben für Ordnung und duldet nicht fahrlässiges Arbeiten seitens Eurer Arbeiter.
9. Denket daran, dass die Unfallverhütung nicht nur für eine Partei da ist, auch Ihr könnt dem Unfallteufel zum Opfer fallen.
10. Sicherheit in den Betrieben gehört zur Produktion.

**Pomagajcie
zapobiegać wypadkom!**

*
**Własna ostrożność
jest najlepszą ochroną
przeciw wypadkom!**

*
**Zapobiegać wypadkom
lepiej niżeli pobierać
zapomogę wypadkową!**

**Heil!
Unfälle verhüten!**

*
**Eigene Vorsicht,
ist besler
Unfallschnitz!**

*
**Unfallverhütung
ist besser als
Unfallvergütung!**

Zapobieganie wypadkom

Die Unfallverhütung

WALKA PRZECIW NIESZCZĘŚLIWYM WYPADKOM PRZY PRACY.

Napisał inż. J. Pionczyk.

W Hutach Bismarka i Falwa załoga straciła przez nieszczęśliwe wypadki w roku 1929 w przybliżeniu 180 000 godzin roboczych. Uwzględniając ogólną liczbę przepracowanych godzin roboczych w wysokości 18 970 825 — stanowi to 0,94%. Są to ogromne straty tak dla robotników jak i przede wszystkim dla naszych zakładów przemysłowych. Zupełnie zrozumiałe!

Do tego dochodzą jeszcze 4 śmiertelne i 2 ciężkie wypadki zranienia, które także skończyły się śmiertelnie.

Cyfry te mówią same za siebie i nadtem nie możemy przejść do porządku dziennego. Przysłowie mówi: „gdzie drzewo rąbią, tam i trzaski lecą“, to prawda, lecz człowiek mając swój rozum, musi narzędziom swoim jak i maszynom narzucić swoją wolę i panować nad nimi. Niech fakty te będą przestrogą dla tych, którzy często zapominają się, zostawiając maszyny lub też narzędzia sobie powierzone bez opieki, bowiem lekkomyślność taka srogo może się pomścić; stawają tem samem bliżej nieszczęścia, które w swoich skutkach jest czasami nieobliczalne.

Szukajmy powodów, dlaczego chwilami stajemy się bezsilnymi? Naszą krzywdą i krzywdą naszych współpracowników jest to, że wmawiamy w siebie, iż powodem są złe stosunki w przemyśle, złe czasy, czy nawet czasami posuwamy się tak daleko, że przypisujemy winę wyłącznie pracodawcy, który goni za wielkimi zyskami. Sądzymy źle i jesteśmy na fałszywej drodze, bowiem twierdzeniem tem wytrącamy sobie sami broń z rąk w walce z nieszczęśliwymi wypadkami. Bronią tą, jest **odpowiedzialność** za siebie, oraz **nadzwyczajna czujność**.

KAMPF DEM UNFALL. SICHERHEIT VORAN!

Von Ing. J. Pionczyk.

Ca. 180.000 Arbeitsstunden hat unsere Belegschaft der Bismarck- und Falvahütte im Jahre 1929 durch Unfälle verloren. Bei einer Gesamtzahl von 18.970.825 verbrauchte Arbeitsstunden im Jahre 1929 sind das cr. 0,94 Proz. Das bedeutet einen recht erheblichen Verlust für die Arbeiterschaft und für das Werk. Zweifellos!

Dazu kommen noch 4 tödliche und 2 schwere Unfälle mit späterem Todeserfolg.

Diese Zahl spricht eine deutliche Sprache und ermahnt uns zum Nachdenken. Man sagt wohl: „wo gehobelt wird, fallen auch Späne“, das ist richtig, aber der Mensch mit seinem geistigen Rüstzeug, muss seinem Handwerkzeug und seinen Maschinen seinen Willen aufzwingen und es sich dienstbar machen. Ueberall lauern die Gefahren gewissermaßen nur auf den Augenblick, wo der Mensch, der das Werkzeug führt, auch nur einen Moment versagt, um sich an ihm zu rächen.

Wo liegt nun aber der Grund dafür, dass wir zeitweilig versagen? Wir tun uns und unseren Mitarbeitern einen schlechten Dienst, wenn wir uns einzureden versuchen, dass an allem die Betriebsverhältnisse, die schlechten Zeiten oder gar die Profitsucht oder Treibereien des Arbeitgebers schuld seien. Wir kommen damit auf eine ganz falsche Fährte und schlagen uns selbst die besten Waffen im Kampf um die Vermeidung der Unfälle aus der Hand. Diese Waffen aber sind **Selbstverantwortlichkeit** und **äusserste Wachsamkeit**.

Unfall ist Missgeschick, und letzten Endes bleibt jeder für sein Missgeschick und seine Gesundheit verantwortlich. Die Unfallversicherung kann uns nur die Folgen unseres Missgeschickes tragen helfen, sie nimmt aber nicht einen Deut von dieser Selbstverantwortlichkeit von unseren Schultern.

Każdy nieszczęśliwy wypadek — to niedola, lecz w końcu każdy za swoją dolę i za swoje zdrowie sam odpowiadać musi. Istniejące ubezpieczenie wypełnia tylko w części swe zadanie, m. in. daje nam tylko szczupłą pomoc materialną w naszej niedoli. Ubezpieczenie nie zwalnia nas zupełnie od obowiązków czuwania nad sobą.

Również urzędnicy prócz pracodawcy, odpowiadają w pełni za życie swoich podwładnych. Odpowiedzialności tej nikt nie myśli kwestionować. Ustawy nasze bardzo szczegółowo krępują każdego pracodawcę i pociągają go do odpowiedzialności prawnej za każdy nieszczęśliwy wypadek w obrębie jego przedsiębiorstwa.

Przy tej sposobności zaznaczyć nam wypada, że pracodawca zdaje sobie doskonałe sprawę z tego, co znaczy odpowiedzialność prawna; płaci bowiem wysokie świadczenia do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych lub innych instytucji ubezpieczeniowych, a w końcu wyjaśniamy, że obowiązki te przypominają mu władze różnemi wizytami urzędników kontrolnych.

Nie chcemy sądzić, by interpretacja ustaw ubezpieczeniowych była źle zrozumiana ze strony pracobiorców w Polsce; pojmują takowe jednostronnie przez ostre akcentowanie odpowiedzialności prawnej pracodawców, bowiem do odpowiedzialności pociągane są obie strony, tak pracobiorca jak i pracodawca; ponadto pracobiorca odpowiada sam za siebie, a mimo to często nie okazuje zbyt wielkiego zrozumienia dla samych ustaw, tak, jak by sobie tego życzyć należało. Jeszcze jedno: Porównajmy stosunek ilościowej statystyki Zakładów Ubezpieczeń i naszych zakładów przemysłowych, a przekonamy się obiektywnie, że na 100 wypadków, 25 zostało wywołane przez złe urządzenie techniczne, lub też wybrakowany materiał, natomiast 75 wypadkom można było zapobiec, przez skupienie myśli robotnika i lepszą orientację oraz mniejszą obojętność, a nawet czasami przez mniejszą lekko-myślność, niedbałość i opieszałość można było siebie i swoich współpracowników uchronić od przykrych następstw.

Nie obwiniamy wyłącznie robotnika, to nie nasz cel. Cyfry powyżej przytoczone mówią same za siebie, tudzież wskazują nam drogę do walki z niebezpieczeństwem, którą to walkę tak robotnik jak i mistrz powinien sam prowadzić, każdy na swoim stanowisku.

W tej chwili dojdziemy do punktu najważniejszego. Otóż dlaczego tyle wypadków wykazało brak potrzebnej ostrożności przy pracy? Czy mniemamy że ktokolwiek rani się dla przyjemności? Mamy wielkie wątpliwości co do tego; w rezultacie największą szkodę ponosi sam poszkodowany, gdyż traci zdrowie, a co najgroźniejsze, że człowie-

Selbstverständlich bleibt bestehen, dass auch der Unternehmer und seine Angestellten verantwortlich sind für das Leben und die Gesundheit seiner Arbeitnehmer. An dieser Verantwortlichkeit soll nicht gerüttelt werden. Aber diese Verantwortlichkeit wird dem Unternehmer schon deutlich genug vom Gesetzgeber eingeschärft, dadurch, dass er für jeden Unfallschaden, den der Arbeitnehmer im Betriebe erleidet, haftbar gemacht wird.

Diese Haftpflicht kommt dem Unternehmer recht deutlich zum Bewusstsein, wenn er die hohen Umlage-Beiträge für die Unfallversicherung an die Berufsgenossenschaft „Zakład Ubezpieczeń“ zahlen muss, und diese Verantwortlichkeit wird ihm immer wieder von neuem eingeprägt durch die Gewerbe-Aufsichtsbeamten.

Vielleicht liegt es an dieser scharfen Betonung der Verantwortlichkeit des Arbeitgebers in Polen, dass dem einzelnen Arbeitnehmer seine Mitverantwortung und Selbstverantwortung nicht immer so klar zum Bewusstsein kommt, wie es erforderlich wäre. Jedenfalls: Wer objektiv die Statistiken der Unfallversicherung und die unserer Werke auf die Ursachen prüft, der steht immer wieder vor der folgenden, nicht abzuleugnenden Tatsache: Von 100 Unfällen sind nur etwa 25 Fälle auf Mängel an Betriebseinrichtungen, Materialfehler etc. zurückzuführen. Dagegen 75 Fälle hätten durch bessere Achtsamkeit, Geschicklichkeit und Vorsicht bezw. geringere Gleichgültigkeit, ja oft geringeren Leichtsinns und Fahrlässigkeit des Unfallverletzten und seiner Mitarbeiter vermieden werden können.

Damit soll nicht nun dem Arbeiter alle Schuld in die Schuhe geschoben werden, davon ist keine Rede. Diese Zahlen besagen nur, dass heute der Hauptstreich im notwendigen Kampfe gegen die Unfallgefahren vom einzelnen Arbeiter und Meister selbst geführt werden muss, von einem jeden von uns an seinem Platz!

Aber jetzt kommen wir erst zu dem springendem Punkt! Woran liegt es denn, dass in so vielen Fällen die notwendige Achtsamkeit und Vorsicht versäumt wird? Denn zum Spass verletzt sich wahrlich niemand, und der Unfallverletzte hat selbst Schaden bei der Sache, er selbst hat auch die Schmerzen zu ertragen und den Ausfall an Verdienst.

Man hört nun immer wieder, auch von Leuten, die ehrlich und ernsthaft über diese Frage nachdenken: das liegt eben an dem Hetztempo, zu dem wir gezwungen werden, bezw. in das wir uns selbst hineinarbeiten, um möglichst viel Geld aus unserer Arbeit herauszuholen. Denn die Möglichkeit, mehr-

ka takiego uważają za popychadło oraz zostaje bez możliwości zarobkowania.

Wszechstronna krytyka, a także ludzi o poważnych poglądach, kwestję tę tłumaczą w następujący sposób: Los zrządził, że nastąpiły takie czasy, w których każdy z pracowników zmuszony został do szybkiego wykonywania swej pracy. Są nawet ludzie, którzy czynią to zarówno z przyzwyczajenia, jak i w celu oszczędzania czasu, bowiem szybkie oddanie pracy daje im możliwość większego zarobkowania, — to też ryzykują!

Mamy rację — czy się mylimy? Tak czy nie!

Przyznajemy, że tok pracy w stosunku do dawniejszych czasów idzie w przyspieszonym tempie, zmuszając nas do intensywniejszej pracy, by nie dać się wyprzedzić drugim. Śmiemy jednak twierdzić inaczej, bowiem tempo to nie tylko jest stosowane we wielkim przemyśle, lecz są to ogólne objawy życia w dzisiejszych czasach, do których każdy chcąc czy nie chcąc musi się przystosować. Przyjrzyjmy się dzisiejszej komunikacji kolejowej, na ulicach ożywionych ruchem kołowym a spostrzeżemy, że człowiek nowoczesny nie spieszy się tak do pracy, jak z pracy do domu lub też na zabawy. Nie czynimy tutaj zarzutów, bynajmniej. Człowiek dzisiejszy w życiu swoim pragnie mieć więcej rozrywkę i zabawy, chce żyć intensywniej. Nie ulega kwestji, że objawy te we wysokim stopniu są szkodliwe. Człowiek sam wnosi niebezpieczeństwo, nie panując nad sobą i sam sprowadza nerwowość do swego życia. Pewne porównanie daje nam ruch na naszych placach i ulicach. To może służyć jako wytłumaczenie i daje nam zrozumienie sprawy, ale nigdy nie jest usprawiedliwieniem. Mianowicie, czy można tłumaczenie szofera, który spowodował katastrofę, uważać za usprawiedliwione tą okolicznością, że gość nawoływał do szybkiej jazdy! Patrzymy na świat jak tylko długi i szeroki, a przekonamy się, że wszędzie panuje szalony ruch, a to komunikacja wprowadzona przez udoskonalony samochód; więc każdy szofer musi prowadzić samochód swój z otwartymi oczyma, by uniknąć wypadków. To samo ma zastosowanie i w ruchu: Pracy intensywnej należy przeciwstawić czujność i orientację.

Zrozumiałem powszechnie jest to, że pracodawca winien wszelkimi siłami dążyć do tego, by służyć robotnikom swoją wiedzą, oraz zastosowaniem środków ochronnych do przyspieszonego tempa pracy. Najlepsze zabezpieczenie, wyjaśniamy, w najlepszym wypadku — może tylko czujność człowieka poprzeć, lecz zastąpić jej nigdy nie potrafi. —

Obowiązkiem każdego jest, stać na straży interesów wspólnych, by utworzyć atmosferę większej ostrożności i intensywniejszej czujności w ogólnym ruchu. Życzymy sobie współpracy wszystkich we wzajemnym wychowaniu, siebie samego jak i innych, dla dobra jednostki i ogółu, albowiem zdrowie to bogactwo jednostki, tudzież największym bogactwem narodu — dlatego wypowiadamy **Walke nieszczęśliwym wypadkom przy pracy!**

Geld zu verdienen, liegt für uns doch nur in der ersparten Zeit; also riskieren wir es eben!

Stimmt das oder nicht? Ja oder nein!

Es stimmt, dass unser ganzer Arbeitsrhythmus gegen früher schneller geworden ist, dass wir heute intensiver arbeiten müssen, um mitzukommen; aber es stimmt nicht, dass dieser schnellere Rhythmus nur für den Gewerbebetrieb gilt, sondern es ist eine allgemeine Erscheinung unseres heutigen Lebens, in die jeder einzelne hineingezogen wird. Man braucht sich nur einmal den täglichen Verkehr an den Bahnen, Strassen und wichtigen Verkehrspunkten anzusehen, um das Jagen des modernen Menschen zu beobachten, und zwar meist weniger auf dem Wege zur Arbeit, als von der Arbeit bezw. zum Vergnügen. Dies ist zunächst kein Vorwurf. Der Mensch will heute mehr vom Leben haben als früher, er will intensiver leben, er bringt aber damit auch die Gefahr der grösseren Unruhe, der Nervosität in sein Leben. Das macht sich natürlich auch zum Teil an dem Werkplatz bemerkbar; das kann als Erklärung gelten, sicherlich! Es ist aber keine Entschuldigung. Niemand wird es für einen Chauffeur, der einen Zusammenstoss verursacht hat, als Entschuldigung gelten lassen, dass der Fahrgast ihn zur Eile gedrängt habe! Die Eile liegt schon in dem Verkehrsmittel, dem Automobil, begründet, deshalb muss der Chauffeur seine ganze Aufmerksamkeit konzentrieren, Unfälle zu vermeiden. So ist es auch im Betriebe: Der grösseren Arbeitsintensivität, muss gegenüberstehen verstärkte Wachsamkeit, erhöhte Aufmerksamkeit.

Selbstverständlich ist es Pflicht des Unternehmers, mit allen Möglichkeiten der heutigen Betriebswissenschaft, mit allen Schutzmassnahmen die Erhöhung des Arbeitstempos zu unterstützen und zu schützen! Aber auch der beste Unfallschutz kann im besten Falle die Wachsamkeit nur unterstützen, aber niemals ersetzen.

Daher ist es die erste und höchste Pflicht eines jeden einzelnen von uns, mitzuhelfen, dass diese Atmosphäre höchster Aufmerksamkeitsbereitschaft und intensivster Wachsamkeit im Betriebe geschaffen wird. Jeder muss mitarbeiten, miterziehen, sich selbst und die anderen, zum Nutzen des Einzelnen und zum Nutzen der Gesamtheit. Denn Gesundheit ist Reichtum, ist unser grösstes Volksvermögen, darum **Kampf dem Unfall!**

Mit klarem Kopf

und frohem Sinn

gehe stets zur Arbeit hin!

PRĄD ELEKTRYCZNY PRZYCZYNĄ NIESZCZĘŚLIWYCH WYPADKÓW.

Napisał Dr. med. M. Grünwald.

Opracował inż. J. Pionczyk.

Zastosowanie prądu elektrycznego we wszystkich gałęziach życia gospodarczego i publicznego, w ostatnich latach, stało się powszechnem. Pochód tryumfalny tego zjawiska jest do dnia dzisiejszego niekwestionowany, czy to w dostarczaniu prądu elektrycznego dla oświetlenia, czy to w dostarczaniu siły dla motorów elektrycznych zarówno we wielkim przemyśle jak i dla użytku domowego. Wszelkim odmianom życia ludzkiego prąd elektryczny był zawsze wiernym towarzyszem; pamiętać jednak przytem należy, że wielkie szkody wyrządzają ogółowi często zdarzające się przerwy w elektrowniach w dostarczaniu prądu elektrycznego.

Prąd elektryczny, choć tak często używany, jest do dziś dnia jeszcze nieznanem i niezrozumiałym co do swej istoty zjawiskiem. Znamy go tylko z jego bezpośredniego działania. Naocznie przekonujemy się o rezultatach jego pracy; zupełnie ciekawie druciki rozżarza, motory elektryczne wprowadza w ruch, oraz powszechnie używany jest do celów ogrzewczych. Człowiek nie posiada żadnego

UNFAELLE AM ELEKTR. STROM UND ERSTE HILFELEISTUNG.

Von Dr. med. M. Grünwald.

Bearbeitet von Ing. J. Pionczyk.

In den letzten Jahrzehnten ist die Anwendung elektrischer Kraft Allgemeingut geworden. Der Siegeszug der Elektrizität ist unbestreitbar. Zur Beleuchtung, zum Antrieb von Motoren im industriellen und häuslichen Gebrauch wird die Kraft des elektrischen Stromes verwendet. Alle Phasen des menschlichen Lebens sind begleitet von der Nutzskraft der Elektrizität. Das Aussetzen eines Kraftstromwerkes bedeutet bei dieser Ausbreitung in der Benutzung elektrischer Kraft eine wesentliche Störung des betroffenen Gemeinwesens.

Obleich die Elektrizität eine wesentliche Rolle in unserem heutigen Leben spielt, ist uns von ihrem eigentlichem Wesen nichts Genaues bekannt. Wir wissen auch heute noch nicht, was Elektrizität ist. Wir kennen sie nur an ihren Wirkungen; wir sehen das Ergebnis ihrer Arbeit, wenn sie einen Metallfaden zum Erglühen bringt, wenn sie Motore antreibt, wenn sie Körper erwärmt. Der Mensch besitzt eben keinen Sinn, um die Elektrizität als solche wahrzunehmen. Er spürt an sich, an seinem

**Obojętnie, jakie przeczuwasz niebezpieczeństwo
śpiesz na pomoc a oszczędzisz dużo!**

zmysłu, przy pomocy którego mógłby prąd elektryczny jako taki dostrzec, odczuwa natomiast jego oddziaływanie na własnym ciele. Organy zmysłowe także dostrzegają tylko objawy działania prądu elektrycznego, jednakże właściwej istoty zjawiska człowiek dotychczas nie zdołał zbadać.

Różne też są skutki nieszczęśliwych wypadków, spowodowane przez prąd elektryczny; ponadto znamy ogólne objawy, które okazują się natychmiast po wypadku, i takie, które się zjawiają dopiero z biegiem czasu przez pogorszenie stanu zdrowia. Zachowanie n. p. przytomności umysłu jest często w takich wypadkach zachwiane. Zdarzają się wypadki, pociągające za sobą utratę zmysłów, czasami zaś dopiero powoli dochodzi do utraty przytomności. W odosobnionych wypadkach porażenia przez prąd elektryczny od chwili utraty przytomności, aż do nastąpienia śmierci, są pewne przerwy, a nawet zdaje się nam, że porażonym nic złego się nie stało. Doświadczenie pozwala przytoczyć dwa poniższe charakterystyczne przykłady. Pewien inżynier elektrotechniki — działo się to w Hamburgu w roku 1909 — został porażony przez prąd elektryczny w palec wskazujący. W tej chwili też upadł na moment na ziemię, lecz wstał natychmiast, dał pewien odruch w stronę towarzyszących mu, na znak, że stało się coś okropnego i w końcu upadł na ziemię nie odzyskawszy przytomności. W drugim wypadku pewien monter dostał się w obwód prądu, spowodowany krótkim spięciem, jednak okazał taką przytomność umysłu, że skoczył w górę, przerywając tem samem obwód prądu,

**Merkst du Gefahr, gleich welcher Art —
dann hilf sofort, da viel gespart!**

Körper auch nur die Wirkungen des Kraftstromes, ähnlich wie er mit seinen Sinnesorganen auch nur die Wirkungen wahrnehmen, aber nicht das eigentliche Wesen der Elektrizität erkennen kann.

Die Folgen eines Unfalles am elektrischen Strom sind nicht immer gleichartig, sondern ausserordentlich verschieden. Es gibt Allgemeinerscheinungen, die sofort nach einem elektrischen Unfall auftreten, und solche, die sich erst später entwickeln und als Gesundheitsstörungen kenntlich machen. Das Verhalten des Bewusstseins ist z. B. grossen Schwankungen unterworfen. In einem Fall kommt es zum sofortigen Erlöschen, bei einer anderen Gelegenheit erst ganz allmählich zum Schwinden der Sinne. Bei manchen elektrischen Unfällen besteht zwischen dem Unfall selbst und dem eintretenden Tode eine Zeitspanne scheinbarer Unversehrtheit. Im Jahre 1909 wurde, so berichtet ein Beispiel aus der elektrischen Unfallpraxis, in einem Hamburger Elektrizitätswerk ein Elektro-Ingenieur von einer Funkenentladung am Zeigefinger der rechten Hand getroffen; er stürzte sofort für einen Augenblick nieder, erhob sich aber sofort, machte zu seiner Umgebung eine Bemerkung über den Unfall und fiel dann leblos zusammen. In einem anderen Falle zeigte ein durch Erdschluss im gefährlichen Stromkreis eingeschalteter Monteur ausserordentlich hohe Geistesgegenwart dadurch, dass er vom Boden in die Höhe sprang, hiermit den Stromkreis unterbrach und sich auf die einfachste und rascheste Art selbst rettete. Ja es kommt vor, dass Opfer langandauernder Elektrisierung bei ungestör-

ratując się w zwykły i szybki sposób od niechylnej śmierci. Zdarzają się nawet wypadki długiego nieustającego elektryzowania, a ofiary tego przy nienaruszeniu organów zmysłowych, sami zadysponują najbliższemu otoczeniu środki zapobiegawcze dla własnego ratunku, o udzieleniu im pierwszej pomocy. Utrata zmysłów zatem nie jest żadnym miernikiem co do rozmiarów zdarzających się wypadków; mianowicie są takie wypadki, gdzie przytomność wraca po chwili bez jakichkolwiek skutków porażenia; oczywiście że mamy znów takich ludzi, którzy zaraz po wypadku nie tracą przytomności, lecz po pewnym czasie dopiero odczuwają pogorszenie stanu zdrowia; w innych wypadkach, gdzie utrata zmysłów nastąpiła, przez zastosowanie środków zapobiegawczych przytomność wróciła, ale po czterech tygodniach nastąpiła nagle śmierć. Podobnie do zachowania się zmysłów człowieka, możemy porównać narządy oddechowe i czynność serca. Często następuje osłabienie narządów oddechowych, innym razem znów odwrotnie, to znaczy: osłabieniu poprzedza nieregularny oddech. Często narządy oddechowe są nienaruszone, aczkolwiek osłabienie serca już nastąpiło, a przytem zaznaczyć wypada, że niejedna ofiara porażenia przez prąd elektryczny, długo jeszcze wołała o pomoc swoich współpracowników po imieniu. Najniebezpieczniej naturalnie działa prąd elektryczny na serce, ponieważ przez

tem Bewusstsein selbst Anordnungen zur eigenen Rettung geben und ihre Retter in der Hilfeleistung unterweisen. Die Bewusstseinstörung ist eben kein Gradmesser für die Schwere des Unfalles. Manche Verunglückte erholen sich aus tiefster Bewusstlosigkeit vollkommen ohne geringste Folgerscheinung. Andere dagegen zeigen im weiteren Verlauf bedeutende Gesundheitsstörungen, obgleich zu Anfang keine Bewusstlosigkeit vorhanden gewesen ist. In anderen Fällen, wo Bewusstlosigkeit eintrat, durch Wiederbelebungsversuche aber wieder das Bewusstsein erlangte und nach vier Wochen der Tod folgte. Ähnlich dem Verhalten des Bewusstseins zeigt sich die Atmung und die Tätigkeit des Herzens. Einmal tritt sofortige Lähmung der Atmung ein, das andere mal geht der Lähmung eine unregelmässige Atmung voraus. Oft bleibt die Atmung ungestört, obgleich bereits Herzlähmung eingetreten ist. So kommt es, dass manches Todesopfer eines elektrischen Unfalles noch sekunden- und minutenlang um Hilfe geschrien und seine Arbeitsgenossen beim Namen gerufen hat. Am gefährlichsten sind natürlich die Wirkungen des elektrischen Stromes für das Herz. Durch Schädigung des Herzmuskels selbst und der ihm versorgenden Nerven kann es zum Herzstillstand kommen.

Aus dem bisher Gesagten geht also hervor: Da die Anwendung des elektrischen Stromes heute

Wzrok swój strzeż stale — coś piękniejszego nie zaznasz wcale!

uszkodzenie samych mięśni serca i nerwów jego, serce może odmówić posłuszeństwa.

Powyżej przytoczone wypadki mówią wyraźnie: Jeśli weźmiemy pod uwagę, że używanie prądu elektrycznego w dzisiejszych czasach stało się powszechnem, to każdy odcinek życia gospodarczego ma do zanotowania podobne katastrofy, spowodowane przez prąd elektryczny, nie tylko tam, gdzie będzie wytwarzany i skąd odprowadzany, lecz we wszystkich zakładach i warsztatach, gdzie tylko się nim posługują. Dalej fakty powyższe wyjaśniają, że utrata zmysłów, tamowanie oddechu — i czynności serca, są ogólnymi objawami u człowieka, takich wypadków.

Kwestja ta jest bardzo aktualną dla każdego człowieka, który chce uniknąć podobnych wypadków. Każdy może się znaleźć w tej sytuacji, że kiedyś będzie musiał spieszyć na pomoc, o ile specjalnej pomocy lub też lekarza na miejscu nie zastanie. Samo już istnienie tego zjawiska, jak i jego właściwe ujemne wpływy na zdrowie człowieka wymagają, by najbliższemu stojącemu udzielił niezwłocznie pierwszej pomocy. Dłuższa przerwa w niesieniu pomocy nieszczęśliwemu, powoduje duszenie się, przerwę w czynnościach serca oraz utratę przytomności, wskutek czego zwykle następuje śmierć. Zapobiec temu można, stosując natychmiast środki zapobiegawcze.

Niesienie pierwszej pomocy przedstawiałoby się w sposób następujący:

1) uwolnienie porażonego z obwodu prądu przez wyłączenie prądu elektrycznego;

Beschütze stets dein Augenlicht — etwas schöneres gibt es nicht!

ein Allgemeingut geworden ist, so ist ein elektrischer Unfall an jeder Stelle unseres wirtschaftlichen Lebens möglich; nicht nur da, wo elektrische Kraft erzeugt und fortgeleitet wird, sondern auch in allen Betrieben und Arbeitsstätten, wo die Benutzung der Elektrizität erfolgt, kann es zu einem elektrischen Unfall kommen. Ferner geht aus dem bisher Gesagten hervor: Die für das Menschenleben bedrohlichen Allgemeinerscheinungen eines solchen Unfalles sind: Schwinden des Bewusstseins, gehemmte Atmungs- und Herztätigkeit.

Das Wissen über etwaiges Verhalten bei einem elektrischen Unfall ist also für den heute lebenden Menschen von grosser Wichtigkeit. Jeder kann einmal in die Lage kommen, einem durch Starkstrom Getroffenen die rettende Hand reichen zu müssen, ohne dass geschulte Helfer oder ein Arzt gleich zur Hand sind. Es gehört zum Wesen des elektrischen Unfalles, zur Eigenart seiner Wirkung auf die menschliche Gesundheit, dass die Hilfe sofort und bedingt von dem Nächststehenden gebracht werden muss. Eine lange Unterbrechung der Atmung, der Fähigkeit des Herzens und des Bewusstseins würde sicherlich den Tod herbeiführen, während bei rechtzeitiger Hilfe das entfliegende Leben zurückgeworfen und erhalten werden kann.

Die erste Hilfeleistung würde sich wie folgt erstrecken:

1. Befreiung des Verunglückten aus dem elektrischen Stromkreis durch Spannungslosmachen der Leitung.

2) przez izolowanie siebie samego jak i człowieka znajdującego się w niebezpieczeństwie (kawałek drzewa, oczywiście bez gwoździ, suche szmaty, własna kurtka, rękawiczki gumowe i t. p., stanowią przedmioty izolacyjne);

3) przez położenie porażonego w pozycji poziomej, głową cośkolwiek wyżej; pierś uwolnić i natychmiast zastosować sztuczny oddech, przy czym 12—15 ruchów rękoma w minucie. Podawanie napojów jakichkolwiek jest niedozwolone. O ile ręce są do tego stopnia skaleczone, że nimi nie można się posługiwać, wtenczas wyciągnąć język przez chusteczkę, przytrzymać, z równoczesnym ześlizgnięciem języka do pierwotnej pozycji, ścisnąć w tej samej chwili mocno pierś. Sztuczny oddech ten powtarzać bez przerwy. Jednocześnie nie wolno nam zapominać o sercu. Przez położenie ręki po lewej stronie piersi, przekonać się, czy serce jest czynne, tudzież przez silne i szybkie uderzanie pięścią lub wyciągniętym kawałkiem płótna w okolicę serca, jakoteż przez zmienne okłady tak zimnych jak i ciepłych, drażnić okolicę serca tak długo, dopóki nie usłyszysz się bicie serca. Pod żadnym warunkiem nie zostawiać ofiary nieszczęśliwego wypadku samej.

Reasumując wszystko powyższe, każdy urzędnik i robotnik, zwłaszcza zatrudnieni w elektrowniach, powinni zaznajomić się z powyższymi tak cennymi uwagami, by mogli natychmiast udzielić pierwszej pomocy w każdym podobnym wypadku.

Wyłączenie prądu elektrycznego tak przeprowadzić, by nie spowodować większych przerw w ruchu.

2. Der Hilfeleistende muss dabei auf seine und die Isolierung des Verunglückten bedacht sein (Holzbrett ohne Nägel, trockene Tücher, eigenen Rock, Gummihandschuhe etc. dienen zur Isolierung).

3. Den Verunglückten horizontal legen, den Kopf höher lagern, Oberkörper frei machen und sofort mit künstlicher Atmung beginnen, wobei 12 bis 15 Bewegungen in der Minute mit den Armen zu machen sind. Dem Verunglückten keine Flüssigkeiten geben. Sind die Arme dermassen durch Unfall verletzt, dass eine künstliche Atmung mit Bewegungen derselben ausgeschlossen erscheint, so wird die Zunge des Verunglückten unter dem Taschentuch hervorgezogen und in einer zweiten Phase ohne Loslassen dem Zurückgleiten überlassen unter gleichzeitiger kräftiger Zusammendrückung des Brustkorbes. Die künstliche Atmung ist ohne Unterbrechung fortzusetzen. Bei der Ausführung der künstlichen Atmung darf man jedoch nicht die Herztätigkeit ausser acht lassen. Durch Betasten der linken Brustseite muss man sich von der Beschaffenheit des Herzschlages überzeugen. Durch starkes und rasches Schlagen auf die Herzgegend mit der Faust oder mit einem geschwungenen Tuch, sowie durch Reiben abwechselnd mit kalten und heissen Tüchern kann die Herzgegend gereizt werden bis sich der Herzschlag bemerkbar macht. Auf keinen Fall darf der Verunglückte allein gelassen werden.

Es ist unbedingt notwendig, dass jeder einzelne Betriebsbeamte und Arbeiter, gerade aber in elektrischen Betrieben, sich die Handgriffe zur ersten Hilfeleistung bei derartigen Unfällen aneignet.

Auch das Stromlosmachen der Leitung muss so erfolgen, dass erhebliche Betriebsstörungen vermieden werden.

KRONIKA NIESZCZĘŚLIWYCH WYPADKÓW.

Na terenie Huty Bismarka mamy w roku bieżącym już dwa nieszczęśliwe wypadki do zanotowania.

Dnia 25-go stycznia uległ nieszczęśliwemu wypadkowi 2-gi zlewacz Strzyga w Martynowni. Miejsce wypadku był dźwig. Na skutek odniesionych ran, wymieniony zmarł dnia 27-go stycznia. Przyczyną wypadku było wypadnięcie siatki zapornej.

Nie przebrzmiały jeszcze echa ostatniego, a już dnia 28-go lutego notowaliśmy nowy wypadek, który się zdarzył w Stalowni. Tym razem jednak na szczęście skończyło się tylko na ciężkim potłuczeniu głowy. Był nim robotnik Gabryś, który przy załadowywaniu na wóz odpadków blachy, załadował nasamprzód 60 mm. okrągłe sztaby żelazne, zamiast odwrotnie, to też odpadki blachy nie miały się o co oprzeć, powodując toczenie się okrągłych sztab, które spadając ciężko go zraniły.

Tym dwom wypadkom można było zapobiec, przez okazanie większego zrozumienia dla sprawy zapobiegania wypadkom przy pracy.

Inżynier Bezpieczeństwa.

AUS DER UNFALLCHRONIK.

Zwei bedauerliche Unfälle ereigneten sich bereits in diesem Jahre und zwar:

Am 25. Januar verunglückte der 2. Schmelzer Strzyga im Martinwerk am Aufzug und starb am 27. Januar infolge dieses Unfalles. Der Unfall geschah durch Herausfallen des Aufzug-Absperrgitters aus den U-Eisenführungen, wobei das Gitter auf den Verletzten fiel.

Am 28. Februar erlitt der Arbeiter Gabryś in der Gusstahlschmelze einen Unfall wobei ihm erheblich der Kopf verletzt wurde. Nur einem Zufall ist es zuzuschreiben, dass sich dieser Unfall nicht tödlich auswirkte. Derselbe wurde durch Sturz von Blechabfällen vom Transportwagen verursacht. Unter die Blechabfälle auf den Wagen legte der Verletzte 60 mm starke Rundstäbe, was ein grosser Fehler war, da die Blechabfälle auf dem Wagen ins Rollen kamen und abstürzten.

Diese beiden Unfälle konnten vermieden werden, wenn mehr Interesse für die Unfallverhütung dagewesen wäre. Helft endlich alle mit, dass derartige Unfälle aus unserem Werk verschwinden.

Der Sicherheitsingenieur.

PRZESTROGA ZAPOBIEGANIA WYPADKOM.

B) Dla robotników:
(Ciąg dalszy).

4. Używaj szmaty i miechy ręczne tam, gdzie ręce możesz skaleczyć.
5. Nie zbliżaj się w luźnych ubiorach maszynom, będącym w biegu oraz transmisjom.
6. Każdy jest odpowiedzialny za posiadane narzędzia; zużyte zaś należy oddać zawczasu do reparacji, bowiem badaniem narzędzi unikamy wypadkom przy pracy.
7. Używaj tylko odpowiednio zabezpieczone drabiny, przytem się dobrze opasać, by nie spaść.
8. Mamy przepisy zapobiegania wypadkom, to też korzystaj z nich.
9. Jako podkłady do kół wagonowych nie używaj żelazo lub kamienie, tylko przeznaczony na to trzewik hamulczy lub drzewo. Niejeden już z powodu tego utracił palce.
10. Przed niebezpieczeństwem przestrzegaj swoich współpracowników.

MAHNWORTE ZUR UNFALLVERHÜETUNG.

B) Für Arbeiter.
(Fortsetzung).

4. Benutzt Handlappen oder Handsäcke überall da, wo Hände verletzt werden können.
5. Nähert Euch mit loser Kleidung nicht Triebwerken und Transmissionen.
6. Haltet Werkzeuge in Ordnung und lasset abgenutzte Werkzeuge wieder instand setzen, denn Werkzeuge prüfen, heisst Unfälle verhüten.
7. Benutzt nur einwandfreie und mit Leiterschutz versehene Leitern und seilt Euch bei Hocharbeiten an, damit ihr nicht abstürzt.
8. Beachtet alle Unfallverhütungsvorschriften.
9. Zum Unterlegen von Wagenrädern benutzt kein Eisen oder Steine, sondern Hemmschuhe und Holz, denn so mancher hat schon die Finger eingebüsst.
10. Macht Eure Mitarbeiter auf Gefahren aufmerksam und warnt sie vor denselben.

Nasi Zmarli.

W miesiącach grudniu 1929 i styczniu 1930 r., nieublagana śmierć zabrała nam następujących urzędników i robotników:

Unsere Toten.

Im Monat Dezember 1929 und Januar 1930 ent-riss uns der unerbittliche Tod folgende Angestellte und Arbeiter:

N a z w i s k o Namen	Data urodzenia Geburts- datum	Ostatnie miejsce zatrudnienia Letzter Beschäftigungsort	W ruchu był zatrudnionym Im Werk beschäftigt gewesen		Data śmierci Sterbetag
			od — vom	do — bis	
A) Huta Bismarka — Bismarckhütte					
Pogodzik Tomasz	7. 12. 91	Ruch maszyn. UW. Masch. Betr. UW.	24. 5. 11 25. 2. 20	27. 9. 13 13. 12. 29	13. 12. 29
Halupnik Franciszek	20. 1. 69	Martynownia Martinwerk	11. 4. 94	3. 12. 29	3. 12. 29
Bittmann Henryk	4. 2. 87	Straż pożarna Feuerwehr	5. 5. 07	17. 8. 29	1. 1. 30
Bronder Tomasz	3. 12. 83	Młotownia Hammerwerk	3. 12. 99	19. 12. 29	8. 1. 30
Strzyga Ignacy	7. 8. 79	Martynownia Martinwerk	6. 1. 07	25. 1. 30	27. 1. 30

B) Huta Falwa — Falvahütte

Wycisk Paweł	1. 7. 02	Wielki piec Hochofen	11. 11. 19	24. 12. 29	24. 11. 29
--------------	----------	-------------------------	------------	------------	------------

W grudniu 1929 r. zmarło inwalidów: — Im Monat Dezember 1929 verstorbene Invaliden:

N a z w i s k o Namen	Data urodzenia Geburts- datum	W ruchu był zatrudnionym Im Werk beschäftigt gewesen		Pensjonowany dnia Pensioniert am	Data śmierci Sterbetag
		od — vom	do — bis		

B) Huta Falwa — Falvahütte

Grabiec Franciszek	7. 10. 79	21. 6. 10	8. 7. 17	9. 7. 17	19. 12. 29
--------------------	-----------	-----------	----------	----------	------------

W styczniu 1930 r. zmarło inwalidów: — Im Monat Januar 1930 verstorbene Invaliden:

A) Huta Bismarka — Bismarckhütte

Skwara Wincenty	15. 7. 80	2. 5. 00	30. 4. 26	1. 5. 26	24. 12. 30
Mutz Paweł	24. 1. 62	21. 7. 98	31. 12. 29	1. 1. 30	1. 1. 30
Otremba Karol	15. 10. 51	20. 3. 80	28. 2. 14	1. 3. 14	8. 1. 30
Lenert Karol	23. 3. 62	6. 7. 93	23. 6. 25	1. 7. 25	13. 1. 30
Zabka Franciszek	10. 8. 54	7. 7. 90	18. 7. 24	1. 8. 24	15. 1. 30

